

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของวัยรุ่น

โกสุม เศรษฐวงศ์ (20) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างหรือปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและพฤติกรรม วัยนี้บุคลิกภาพจะถูกสร้างเสร็จสมบูรณ์ ถ้าปล่อยให้เวลาผ่านไปบุคลิกภาพใดที่เกิดขึ้นและแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้มาก ฉะนั้นบิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในการแก้ปัญหาพัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่นเพื่อจะได้ช่วยกันเสริมสร้างปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของวัยรุ่นให้เจริญพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคม

พาสนา ผลโสศิลป์ (21) สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ มีการเจริญเติบโตไปสู่ความมีวุฒิภาวะทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยถือเอาความพร้อมและวุฒิภาวะทางเพศเป็นจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดลงเมื่อมีความพร้อมและวุฒิภาวะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ศรีเรือน แก้วกังวาล (22) กล่าวว่า ช่วงวัยรุ่นที่แท้จริง ประมาณอายุ 15-18, 19-25 ปีนั้น เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทางร่างกายเต็มที่ เป็นช่วงเปลี่ยนวัยชีวิตทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ ฯลฯ เด็กกำลังเลียนแบบและทดลองบทบาท เพื่อจะเป็นผู้ใหญ่ในแง่ต่างๆ เช่น อารมณ์ สังคม จิตใจ ความใฝ่ฝัน ปรารถนา ฯลฯ ความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปต่างๆ ในขณะนี้เป็นรากฐานของความสนใจ ความมุ่งหมายในชีวิต อาชีพ ลักษณะของเพื่อน ลักษณะของกลุ่มครอง ฯลฯ ในวัยผู้ใหญ่

โสภา สปีลมั่น (12) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กมีวุฒิภาวะและพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างมากหลายๆ ด้าน เช่น ในด้านการพัฒนาการทางเพศ พัฒนาการเกี่ยวกับตนเอง เริ่มต่อต้าน ขัดแย้ง หรือไม่เห็นด้วย เริ่มมีความต้องการเป็นของตัวเอง ให้ความสำคัญกับตนเองในลักษณะหลงตัวเอง มีการพัฒนาความคิดอ่าน และมีความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม

สุชา จันทร์อม (23) ได้ให้ความหมายวัยรุ่นมาจากคำว่า Adolescence ซึ่งแปลว่า เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ นั่นคือ เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเอง โดยเราถือเอาความพร้อมทางร่างกายหรือภาวะสูงสุดขีดจำกัดของร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน ซึ่งในขณะนี้ เป็นระยะที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตของระบบอวัยวะเพศ และสามารถทำงานได้เต็มที่คือ เพศหญิงจะมีประจำเดือนมาครั้งแรก และในเพศชายจะมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ได้

นงเยาว์ กุลโฆษะ (24) กล่าวว่า วัยรุ่นคือผู้ที่ในวัยระหว่างเริ่มเป็นหนุ่มสาว (puberty) และกำลังจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ (young adulthood) มีอายุประมาณ 12-20 ปี วัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทาง

ร่างกายมากต้องปรับปรุงตัวมาก โดยเฉพาะในแง่ของสังคมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน อารมณ์และจิตใจของเขาเอง โดยทั่วไปเด็กหญิงจะบรรลุวุฒิภาวะก่อนเด็กชายประมาณ 1 ปี ทั้งทาง ร่างกายและอารมณ์

ราศรี ธรรมนิม (25) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นเวลาของการเจริญเติบโตทางร่างกาย เป็น ช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เป็นช่วงเวลาที่ได้ก็จะแสวงหาเอกลักษณ์ของตน เป็น ช่วงเวลาแห่งสติปัญญา พัฒนาการและประสบการณ์ทางวิชาการต่างๆและเป็นช่วงเวลาของ พัฒนาการและการประเมินค่านิยมต่างๆจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นนี้เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่

กรมสุขภาพจิต (26)ให้ความหมายว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงชีวิตระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนและสับสนร่วมกันหลายด้าน ในระบบต่างๆ ของร่างกายรวมทั้งระบบเพศ ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม ซึ่งมีจุดเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล(3) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของ ร่างกายจากวัยเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ตามด้วยการเปลี่ยนแปลง ด้านจิตใจและสังคม ซึ่งขบวนการนี้จะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นกลายเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบดูแลตนเองได้ การสิ้นสุดขบวนการนี้ไม่ปรากฏชัดเจนเหมือนช่วงเริ่มเป็นวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่าง เห็นได้ชัด สัญลักษณ์ของความเป็นผู้ใหญ่ที่ยอมรับกันมากที่สุดเห็นจะได้แก่ การมีอาชีพการงาน ทำมาหาเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งบิดามารดา และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีมีความหมายกับบุคคลอื่น นอกเหนือจากสมาชิกครอบครัว

พัฒนาการทางด้านสังคมและอารมณ์ของวัยรุ่น

สำหรับวัยรุ่นตอนต้นจะพบว่าพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญคือ การพัฒนาความสัมพันธ์กับ บุคคลภายนอกครอบครัว ได้แก่เพื่อนทั้งเพศเดียวกัน เพื่อนต่างเพศ ครูและบุคคลอื่นๆในวงสังคม วัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับครอบครัวน้อยลง แต่จะเห็นความสำคัญของเพื่อนในกลุ่มของตน ลักษณะของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน(27) นักจิตวิทยาได้ทำการสำรวจเรื่องการ คบเพื่อนในวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นจะคบเพื่อนที่มีฐานะเท่าเทียมตน สติปัญญาเดียวกัน อารมณ์ คล้ายๆกัน มีความต้องการและความสนใจตรงกัน(28) ศรีเรือน แก้วกังวาล (22) กล่าวว่า การ เปลี่ยนแปลงทางกายอย่างรวดเร็วและอย่างมากมาเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กรวมกลุ่มเพราะสามารถ ร่วมทุกข์ร่วมสุข แก้อา และเข้าใจปัญหาของกันและกันดีกว่าคนต่างวัย ซึ่งความคับอกคับใจ ต่างกัน กลุ่มยังสนองความต้องการทางสังคมด้านต่างๆซึ่งเด็กต้องการมากในระยะนี้ เช่นการเป็น บุคคลสำคัญ การต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีจากสภาพหน้าเบื้อของบ้าน

วันเพ็ญ บุญประกอบ(29) กล่าวว่า การมีเพื่อนส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความรู้สึกมั่นใจ มีพลัง อำนาจ มีพวก การยอมรับของเพื่อนและการคลุกคลีในหมู่เพื่อนจึงเสริมความภูมิใจและเอกลักษณ์

หรือภาพพจน์ของตนเองที่ดี วัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายตนและมีอะไรทำด้วยกันได้ การให้เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนวัยรุ่นจึงจำเป็นต้องมีลักษณะคล้ายกลุ่มเพื่อนของตน เช่น การพูดจา กริยาท่าทาง การแต่งตัว ความชอบ เป็นต้น เมื่อเด็กรวมกลุ่มเด็กจะสร้างกฎ ระเบียบ ภาษา ประเพณีประจำกลุ่มเพื่อใช้เฉพาะสมาชิกของกลุ่มเท่านั้นและสมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นอาจหมดสภาพการเป็นสมาชิกและต้องหากกลุ่มใหม่ต่อไป (30) จึงจะเห็นได้ว่าเพื่อนจะมี อิทธิพลสูงมากต่อวัยรุ่น ดังนั้นการคบเพื่อนที่ดีย่อมจะช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตและพัฒนาการ บุคลิกภาพได้ โดยเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากทั้งในด้านการเรียน ทักษะคิด การแต่งกาย และการแสดงพฤติกรรมโดยทั่วไป (31)

นอกจากนี้การรวมกลุ่มเพื่อนเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในการติดต่อกับผู้อื่นและ ยังช่วยให้ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน คือได้รับการยอมรับมีตำแหน่งฐานะ มี เพื่อนที่เข้าใจ สิ่งต่างๆเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับ เพื่อนได้ ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความสามารถในการปรับตัวทางสังคมในอนาคต ด้วย(32)

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางสังคมของคนที่จะต้องดำเนินถึง ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจเป็นสำคัญออกเป็น 8 ขั้น และการพัฒนาการ ทางสังคมของวัยรุ่นนั้นอยู่ในขั้นที่ 5 คือการเข้าใจในเอกลักษณ์แห่งตนกับความรู้สึกสับสนใน บทบาทแห่งตน (Self-Identity vs. Role Confusion) Erikson กล่าวว่าวัยนี้เป็นวัยของความเป็นตัวเอง และมีเอกลักษณ์ที่มั่นคง (Identity) เพราะเป็นการนำไปสู่ความสามารถที่จะสร้างความผูกพันกับ คนอื่นได้ (intimacy) ถ้าเด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง สับสน มีความไม่แน่นอน ไม่มีจุดหมาย มีปัญหา สุขภาพจิต จะเป็นไปได้ในทางตรงข้ามกับ Identity คือ role confusion อีริกสัน กล่าวว่าเมื่อเด็กมี identity แสดงว่าเขามีความคิดรวบยอดหรือแนวความคิด (Conception) แล้วว่าตนเองมีจุดหมาย คำนิยม ความเชื่อที่แน่นอนและดำเนินชีวิตมุ่งไปตามแนวทางนั้น และรู้แน่นอนว่าอะไรจะเป็นเหตุ ให้บรรลุเป้าหมายและสมเจตนาธรรมณ์ที่เขาต้องทำอยู่อย่างสม่ำเสมอตลอดไป (29)

ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสันนี้จะพบว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่พยายามหาเอกลักษณ์ ของตนเอง โดยพยายามค้นหาความสามารถและความต้องการที่แท้จริงของตนเองในอนาคต การ ค้นหาเอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะเป็นไปด้วยดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และพัฒนาการที่ได้รับมา ตั้งแต่วัยเด็กเป็นสำคัญ รวมทั้งโอกาสที่เด็กจะเป็นอิสระในการค้นหาตามสภาพการมีปฏิสัมพันธ์กับ สภาพแวดล้อมและกับกลุ่มเพื่อนซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักตนเองมากขึ้น

การพยายามค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะทำให้วัยรุ่นชอบความเป็นอิสระชอบ ทดลอง ชอบแสวงหาประสบการณ์ มีความต้องการที่จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ตามลำพังและต้องการ เพื่อนในวัยเดียวกันที่สามารถเข้าใจความต้องการของเขา(31) ทำให้ความสัมพันธ์กับบิดามารดา มักจะมีปัญหาการกระทบกระทั่งกันบ้างทางด้านความขัดแย้งกันทางความคิดคือวัยรุ่นต้องการเป็น

อิสระไม่เต็มใจปฏิบัติตามคำชี้นำของพ่อแม่(33) ชอบอยู่ตามลำพัง ต้องการอิสระและเสรีภาพในด้านต่างๆมักจะเชื่อมั่นในความต้องการของตัวเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลในสังคม

Silverberg และ Stemberg(34) ศึกษาพบว่า ความพยายามของวัยรุ่นในการสร้างความเป็นตัวของตัวเองอาจมีผลกระทบต่อภาวะวิกฤตช่วงวัยกลางคนของพ่อแม่ ดังนั้น หากพ่อแม่สามารถกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก เพื่อให้วัยรุ่นสามารถเป็นอิสระจากครอบครัวได้สำเร็จ วัยรุ่นก็จะสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองได้สำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากพ่อแม่ไม่หันมาปรับความสัมพันธ์ ไม่มีการพูดคุยทำความเข้าใจกับลูกวัยรุ่นแล้ว ปัญหาความขัดแย้งทางด้านต่างๆ ก็จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของวัยรุ่นได้

พัฒนาการทางอารมณ์

สำหรับการพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่นก็มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากวัยอื่นๆ คือ มีอารมณ์ผันแปรง่าย หงุดหงิดง่าย มีความเครียดสูง(31) มีลักษณะที่ค่อนข้างรุนแรง โดยสามารถเรียกวัยนี้ว่า “วัยแห่งพายุบูแคม” หมายถึง การที่มีอารมณ์รุนแรง มีการแสดงความรู้สึกที่เปิดเผยตรงไปตรงมา เต็มไปด้วยความมั่นใจในตนเอง ไม่ยอมฟังความคิดเห็นของผู้ใดง่ายๆ ในบางครั้งจึงมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่บ้าง (35) นอกจากนี้ วัยรุ่นตอนต้นมีลักษณะสถานภาพเป็นสองวัย (Ambiguous Status) เป็นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในคนคนเดียว มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคม(Period of change)มีอารมณ์ไม่มั่นคงเนื่องจากขาดประสบการณ์ ขาดความมั่นใจ (36)

อารมณ์ที่เกิดกับวัยรุ่นนั้นมีทุกประเภท อาทิ รัก ชอบ โกรธ เกลียด อิจฉา ริษยา โอ้อวด แข่งขัน ถือดี เจ้าทิฐิ อ่อนไหว หลงใหล วู่วายใจ สับสน หงุดหงิด ฯลฯ ไม่ว่าจะอารมณ์ประเภทใดมักมีความรุนแรง อ่อนไหวง่าย ควบคุมอารมณ์ยังไม่สู้ดี ไม่ค่อยเข้าระดับพอดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง(22) ซึ่งการเกิดอารมณ์ที่ง่ายและรุนแรงนั้นอาจจะเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและทางเพศอย่างรวดเร็ว ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ความล้มเหลวทางการเรียน การขาดความเอาใจใส่ ความรักและความเข้าใจจากครอบครัว สาเหตุเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การทำลายสิ่งของ การพูดและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้นและการแสดงออกทางอารมณ์ที่สังคมยอมรับ(31) ปัญหาพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นมักเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง ขาดความยับยั้งชั่งใจของวัยรุ่น

ศรีเรือน แก้วกังวาน(22) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความสับสนทางอารมณ์ของวัยรุ่นว่า โดยทั่วไป ในช่วงวัยรุ่นจะรู้สึกสับสนทางอารมณ์มากกว่าในวัยอื่น เพราะสาเหตุเกี่ยวพันซับซ้อนหลายประการด้วยกัน ได้แก่

1. วัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นระยะที่เด็กจะมีบทบาท

อย่างผู้ใหญ่ในด้านความประพฤติ ความต้องการในชีวิต ความรับผิดชอบ และนิสัยใจคอ แต่เนื่องจากเป็นระยะเริ่มแรก เด็กจึงมีความสับสนลังเลใจ ไม่ทราบว่าที่ถูกต้องเหมาะสมนั้นเป็นเช่นไร

2. วัยรุ่นเป็นช่วงที่ร่างกายเติบโตเป็นชายหนุ่มหญิงสาวเต็มที่ ต้องวางตัวในสังคมกับเพื่อนร่วมวัย เพื่อนต่างเพศและเพื่อนต่างวัยในแนวใหม่ การวางตัวอย่างถูกต้องนั้นกระทำไม่ได้ง่ายๆ ต้องอาศัยระยะเวลาบ้าง ในระยะที่ปรับตัวไม่ได้เด็กจึงมีความรู้สึกสับสนในเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

3. วัยรุ่นจะต้องเลือกอาชีพเพื่อเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต การเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตจิตใจ ความต้องการของเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งที่บ้าน โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ความสับสนในใจเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะเด็กอยู่ภายใต้ความบีบบังคับข้อจำกัดของระบบการศึกษา สติปัญญา ฐานะทางครอบครัว ค่านิยมของครอบครัว โรงเรียนและสังคมโดยรวมและยังไม่แน่ใจในความถนัด ความสนใจ และความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

4. สภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว เด็กปรับตัวไม่ทันเพราะยังมีความชัดเจนในโลกและชีวิตไม่เพียงพอ สภาพสังคมเศรษฐกิจที่ทำให้เด็กต้องใช้เวลาฝึกฝนอาชีพนานขึ้น การเก็บกอดหนักหน่วงขึ้นเมื่อสู่วัยกว่าเหมาะเอาว่าวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ไม่ว่าระดับใดก็ตามยังอยู่ในฐานะเหมือนเด็ก นอกจากนี้สภาพของครอบครัวที่ขาดการเอาใจใส่ซึ่งกันและกันไม่มีความอบอุ่นในครอบครัว ล้วนเป็นสาเหตุแห่งความสับสนวุ่นวายใจของวัยรุ่น

สรุปว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มักมีอารมณ์รุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย เด็กจะรู้สึกสับสนทางอารมณ์มากกว่าในวัยที่ผ่านมา อารมณ์ของเด็กวัยรุ่นมีทุกประเภท มีทั้งอารมณ์สนุก ก้าวร้าวและเก็บกอด แต่ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ประเภทใดมักมีความรุนแรง อ่อนไหวง่าย ควบคุมอารมณ์ยังไม่สู้ดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกอด บางครั้งเห็นแก่ตัว บางครั้งเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นพิเศษ ซึ่งอารมณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้มาจากการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอกของวัยรุ่น การที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนวัยต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัย เพื่อนต่างเพศ เพื่อนต่างวัย และสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กวัยรุ่นนี้มีความสับสนทางอารมณ์มาก หากวัยรุ่นมีผู้ปกครองและคนในครอบครัวให้กำลังใจและเข้าใจช่วยเหลือให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เข้าใจ พัฒนาการของตนเอง วัยรุ่นก็จะผ่านวิกฤติทางอารมณ์ที่รุนแรง และสามารถปรับตัว ขอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้(37)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกของมนุษย์เป็นสถาบันพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของสังคมและเป็นที่ยึดมั่นของการก่อกำเนิดชีวิตครอบครัว การอยู่ร่วมกันจึงต้องมีการเรียนรู้ถึง

ความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ให้ความรัก ความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม มีอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน เอาใจใส่กัน อันก่อให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม และเป็นแบบแผนของความรัก ความเข้าใจ ค่านิยมและการประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆในสังคม โดยความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยบิดามารดา บุตรธิดา และอาจมีเครือญาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ปู่ ย่า ตา ยายที่มีความสัมพันธ์กันตามบทบาท เป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดเนื่องจากมีความเข้มข้นในการผูกพันต่อกันสูง การเข้าไปเกี่ยวข้องกันมีมากและยังมีความสำคัญต่อบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอันส่งผลสะท้อนให้เห็นถึงสุขภาพจิตของสมาชิกในครอบครัว(38)

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ(39) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ว่า เป็นลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกหรือพฤติกรรมของลูกที่ปฏิบัติต่อพ่อแม่ หรือพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกัน ซึ่งลักษณะที่พ่อแม่และลูกปฏิบัติต่อกันนั้น สามารถแสดงออกได้ทั้งภาษาพูด (Verbal) และกิริยาท่าทาง การกระทำ (Non-verbal) ลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัวต้องประกอบด้วย การมีความสัมพันธ์ที่มั่นคง มีศรัทธาต่อกัน รักกัน มีวินัย รับผิดชอบ และรู้จักบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคน มีความปรารถนาดีต่อกันและสามารถแสดงความรู้สึกผสมผสานทั้งหมดนี้ออกได้ในปริมาณที่เหมาะสม

ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงหมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วยบิดามารดา บุตร ญาติพี่น้อง ฯลฯ อยู่รวมกันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะต่างๆเช่นมีการเอาใจใส่เลี้ยงดู มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทร ความผูกพัน ความห่วงใย ความเอื้ออาทร ความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม ความปรารถนาดี มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีค่านิยมและความประพฤติปฏิบัติระหว่างสมาชิกในครอบครัวและบุคคลอื่นๆในสังคม ซึ่งความรู้สึกและการกระทำต่างทั้งหลายเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขหรือมีปัญหาได้ (40)

แนวคิดระบบครอบครัว

ดังนั้นเราจึงควรทำความเข้าใจในระบบครอบครัวเพื่อที่จะสามารถเข้าใจถึงลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ตามแนวคิดระบบครอบครัว (family system) มองครอบครัวว่าประกอบด้วยหลายระบบย่อย คือ ระบบย่อยแห่งบุคคล (individual subsystem) ระบบย่อยของสามี-ภรรยา (spousal subsystem) ของพ่อ-แม่ (parental subsystem) และพี่น้อง (sibling subsystem) ส่วนระบบใหญ่ที่ครอบคลุมระบบครอบครัวอีกทีนั้น ได้แก่ ชุมชน สังคม ดังได้กล่าวแล้วว่าครอบครัวเป็นระบบที่เกิดจากการรวมตัวของบุคคลเข้าด้วยกัน เกิดเป็นระบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากลักษณะของแต่ละบุคคลและลักษณะนี้ก็ไม่ใช่ เพียงการรวมตัวของหลายบุคคลเข้าด้วยกัน เมื่อหน่วยหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เกิดความเครียดในระบบนั้นและมีผลให้หน่วยอื่นๆและระบบ ทั้งระบบมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในทำนองเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของ

ระบบรวมก็จะมีผลกระทบต่อหน่วยย่อยแต่ละหน่วยเช่นกัน ดังนั้นการจะเข้าใจคุณสมบัติหรือความเป็นไปที่เกิดขึ้นใหม่ภายในระบบได้อย่างชัดเจนจำเป็นต้องมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละหน่วย พร้อมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยย่อยนั้นด้วย ในทำนองเดียวกัน การเข้าใจครอบครัวได้ลึกซึ้งก็จะต้องพิจารณาบุคคลแต่ละคน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับคนอื่นๆ ภายในครอบครัวด้วย (2)

ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

สมพงษ์ รัตนัญญา(41) ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและสรุปเป็นภาพรวมความสัมพันธ์ของครอบครัว ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกในครอบครัวและสังคมโดยรวม โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มีความมั่นคงและเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของบุคคลในครอบครัวได้ เนื่องจากครอบครัวประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร ทักษะคิด และการปฏิบัติตนโต้ตอบกันระหว่างสามีภรรยา บิดามารดาและบุตร พี่น้องและสมาชิกทุกคนซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา สามีภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ภาพที่สำคัญที่สุดในครอบครัวเพราะถ้าคู่สามีภรรยาไม่มีความรักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาต่างๆภายในครอบครัวก็พลอยมีความสุข โดยเฉพาะบุตร แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสามีภรรยาไม่มีความสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีต่อกัน ไม่มีความรักใคร่ปรองดอง ขาดความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน และขาดความรับผิดชอบร่วมกันแล้ว ย่อมเกิดความขัดแย้งกันอยู่เสมอ อันอาจทำให้ครอบครัวต้องแตกสลายลงหรือขาดความสงบสุข โดยเฉพาะบุตรเมื่อประสบกับสภาพการณ์ของความขัดแย้งนี้อยู่เป็นประจำย่อมกระทบกระเทือนจิตใจมาก ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะไม่มีถ้อยคำที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน แต่เขาก็อาจจะทราบถึงความไม่ปรองดองกันในบ้านได้ และถ้าเด็กรู้สึกเช่นนี้อยู่เป็นเวลานานก็จะเป็นอันตรายต่อระบบประสาทของเขายิ่งกว่าการเลิกร่างกันโดยเด็ดขาดเสียอีก

2. สัมพันธภาพระหว่างบิดา มารดาและบุตร ความสัมพันธ์นี้มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และเมื่อมีการให้กำเนิดบุตรแล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เพิ่มขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรตามมา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง เมื่อบิดามารดาให้กำเนิดบุตรคนที่ 2 และคนต่อมา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องย่อมเกิดขึ้น สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่ดีต่อกันให้การอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจ ให้ความยุติธรรม ตลอดจนเสริมสร้างความรักใคร่ระหว่างพี่น้อง ความสัมพันธ์ย่อมดำเนินไปได้ด้วยดี มีความรักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้ครอบครัวไม่เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีระหว่างบุตรด้วยกัน

4.ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในลักษณะของครอบครัวเดี่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวก็หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร พี่น้องหรือเป็นการรวมความสัมพันธ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวดังที่กล่าวถ้าเป็นไปด้วยความขัดแย้งในครอบครัวก็จะไม่เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นก็จะเป็นไม่มีความรุนแรงเหมือนกับสมาชิกในครอบครัวที่ขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (อัญมณี หน้า34)

Umberson D.(42) มีความเห็นว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม สัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดที่แสดงออกในลักษณะการควบคุมดูแล จะเปรียบเสมือนการให้กำลังใจ และมีผลต่อปัญหาด้านจิตใจของสมาชิกในครอบครัวได้ สัมพันธ์ภาพในครอบครัวจะมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลหลายประการดังนี้

1. สัมพันธ์ภาพในครอบครัวจะต้องยั่งยืนและขยายใหญ่ขึ้น
2. บุตรควรจะมีความสัมพันธ์ต่อบิดามารดา
3. สังคมจะยกย่องครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภาพที่ดี
4. ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี สมาชิกในครอบครัวจะเกิดมีความรู้สึกมีคุณค่าต่อสังคม
5. ความผูกผันระหว่างบิดามารดาและบุตรจะมีความเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา

ครอบครัวนั้นเปรียบเหมือนเป็นระบบหนึ่งที่ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งมาอยู่ด้วยกันมีสัมพันธ์ภาพเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง สมาชิกในครอบครัวนั้น โดยทั่วไปจะหมายถึงพ่อแม่และลูกเป็นส่วนใหญ่ พ่อแม่ลูกจึงเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของครอบครัวและเชื่อมโยงกันเป็นระบบด้วยสัมพันธ์ภาพ(43) โดยสัมพันธ์ภาพระหว่างกันของบุคคลในครอบครัวถือเป็นความสัมพันธ์กันทางบทบาท คือ สมาชิกที่มามีความสัมพันธ์กันไม่มีโอกาสเลือกที่จะสัมพันธ์กัน เมื่อลูกคลอดออกมาจะต้องเกิดความสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างพ่อแม่กับลูกซึ่งเป็นไปตามบทบาททางสังคม อย่างไรก็ตามบุคคลโดยทั่วไปยังมองสัมพันธ์ภาพในครอบครัวว่าเป็นสัมพันธ์ภาพแบบใกล้ชิด (Close Relationship) โดยพิจารณาจากระดับความเข้มข้นในการผูกผันกัน (Intensity) ความคุ้นเคยสนิทสนมกัน (Intimacy) ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ (Trust) และการเข้าไปเกี่ยวข้องกัน (Commitment) (Fisher 1987 : 247) ถึงแม้ว่ายังมีครอบครัวอีกหลายๆครอบครัวที่มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างห่างเหิน แต่คาดหวังว่าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวควรมีการพัฒนาให้มีสัมพันธ์ภาพที่ผูกผันกันอย่างยิ่งขึ้นไป และการเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกมักจะเกิดที่บ้านจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว (44)

องค์ประกอบความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะดีมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่และการปรับตัวเข้าหากันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง จากความหมายนี้สามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน โดยมีหลายองค์ประกอบ(45)

Grandal (46) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary Relationship) ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. จำนวนบทบาท (Number of Role) ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีหลายบทบาท เช่น บิดามารดาจะเป็นผู้สั่งสอน ผู้เลี้ยงดู ผู้ช่วยเหลือในครอบครัว จึงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในหลายๆด้าน ทำให้เกิดเป็นค่านิยม ความเชื่อถือและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

2. การสื่อสาร (Communication) ความสัมพันธ์ในกลุ่มปฐมภูมิเป็นการสื่อสารแบบเปิดมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างสมาชิก

3. อารมณ์ (Emotion) ความสัมพันธ์ในกลุ่มปฐมภูมิจะก่อรูปขึ้นมาจากอารมณ์ต่างๆ ระหว่างสมาชิก ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ความผูกพันรักใคร่ ความคิดเห็นหรือความโกรธ ความขัดแย้ง

4. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก (transferability) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เฉพาะราย ซึ่งจะมีความรู้สึกผูกพันเจาะจงยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดูล (47) ได้รวบรวมลักษณะของครอบครัวที่มีสัมพันธภาพกันอย่างใกล้ชิดไว้ พอสรุปได้ว่าครอบครัวที่สัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพจะประกอบไปด้วยลักษณะ 6 ประการ คือ

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว ความพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกัน ในครอบครัวควรจะได้มีการแสดงออกมาอย่างชัดเจน เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึกแสดงการกระทำที่พึงพอใจในคนอื่นๆที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกันแล้ว เปรียบเสมือนเป็นพื้นฐานของความอบอุ่นและมั่นคงในครอบครัว รวมทั้งเป็นการหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวให้มีทัศนคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน การที่ทุกคนในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างรวมกันเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจจะทำร่วมกัน มิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ จะช่วยพัฒนาให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคงยิ่งขึ้น

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวที่สัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพมักจะมีพันธะดังกล่าวนี้อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มีความสุข และมีสวัสดิภาพที่ดีเป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี มีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ โดยจะพูดคุย รับรู้กันโดยตรง ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ หรือไม่จำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวของบุคคลอื่นใน ครอบครัวโดยอาศัยบุคคลที่ 3 หรือบุคคลนอกครอบครัวเป็นสื่อ

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า คุณลักษณะข้อนี้พบในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ กันในระดับสูง บุคคลในครอบครัวมักจะมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์ทุกวัน อาทิตย์พร้อมกัน หรือเข้าวัดฟังพระเทศน์ร่วมกัน ในหลายครอบครัวที่พบอาจมีส่วนจัดองค์ กรศาสนา เป็นต้น การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนาทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการ ให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้รวดเร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม

6. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤตการณ์ในครอบครัวได้อย่างดี ครอบครัวที่มีสัมพันธ์กัน อย่างมีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหา หรือกู้สถานการณ์ที่วิกฤติให้กลับคืนสู่สภาพที่ ดีเช่นเดิมได้ ทุกคนในครอบครัวจะร่วมกันต่อสู้กับปัญหา ให้กำลังใจซึ่งกันและกันและร่วมกัน คลี่คลายปัญหาให้ได้ในที่สุด

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

ความขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง ความคิดหรือการแสดงออกต่างๆ ที่ไม่สามารถตกลงกัน ได้ เช่น การใช้อำนาจในการตัดสินใจ การคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ การโต้แย้ง การดำเนิน ติเยน ตลอดจน การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน หรือความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจนำไปสู่ การจบความสัมพันธ์ที่กระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งความขัดแย้งในครอบครัวสามารถ เกิดขึ้นได้กับสมาชิกทุกคนในครอบครัว (41)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (22) กล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวว่าลักษณะครอบครัวของแต่ละ ครอบครัวจะมีรูปแบบแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม แต่ครอบครัวจะดำรงอยู่ได้จะต้องมีลักษณะบางอย่างร่วมกันทั้งทางด้านชีวภาพ จิตวิทยา จิตวิญญาณและมีความผูกพันต่อกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ใน กรณีที่บรรยากาศในครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่ราบรื่น ไม่ว่าจะ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง บรรยากาศที่ไม่ราบรื่นนี้ ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างวัยโดยง่าย

กมลลา แสงสีทอง (48) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ตามบทบาทที่ เรามีสู่สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์เป็นการปรองดองรักใคร่กลมเกลียวใน ครอบครัว นับว่าเป็นลักษณะที่ดี แต่ถ้าเป็นความขัดแย้งหรือมีความรู้สึกที่เป็นอริต่อกัน ถือว่าเป็น ลักษณะสัมพันธ์ที่ไม่ดีภายในครอบครัว

ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีเกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว

- ความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาหรือบิดามารดา การทะเลาะวิวาท การใช้กำลังรุนแรง ปัญหาการหย่าร้างหรือการแต่งงานใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในครอบครัว มีการศึกษาวิจัยพบว่าครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างหรือแต่งงานใหม่ ทำให้บุตรมีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งกับบิดามารดาได้มากกว่าและมีปัญหาพฤติกรรมที่สูงกว่าครอบครัวปกติ

- ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาและบุตร อันเกิดจากความไม่เข้าใจกัน โดยเฉพาะเมื่อบุตรเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรวัยรุ่นจะเกิดความขัดแย้งขึ้นในหลายๆ ด้าน ในวัยนี้บุตรต้องการอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจ ไม่ให้อิสระกับลูกยังคงปฏิบัติต่อเขาเช่นเดียวกับวัยเด็กอยู่ ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในทิศทางที่เลวร้าย

- ความขัดแย้งระหว่างพี่น้องซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างพี่น้องจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับสภาพในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์พื้นฐานและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ประกอบด้วยความรัก ความเข้าใจ ความยุติธรรม สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพี่น้องได้

บรรยากาศที่ขาดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนมีสภาวะความสับสนทางจิตใจ เด็กที่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว ไม่ได้รับการเอาใจใส่และควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง ทำให้เด็กมีจิตใจแข็งกระด้างและชอบกระทำความผิด เป็นเด็กที่มีปัญหา ต่อต้านสังคม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่เกิดในครอบครัวที่พ่อแม่เข้าใจให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกเพียงพอเมื่อเด็กโตขึ้นจะกลายเป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตที่ดีมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยดี รู้จักตัดสินใจ

Jenkins & Smith(49) ได้ศึกษาปัจจัยที่ปกป้องเด็กไม่ให้เกิดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมในเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่สงบพบว่า ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นเหตุสำคัญทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์และความสัมพันธ์ที่ดีของเด็กกับบิดามารดาจะช่วยปกป้องเด็กจากปัญหาได้ โครงการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ.2541 มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนในด้านต่างๆเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ พบว่า ในด้านความผูกพันกับครอบครัวนั้นเยาวชนไทยแสดงความผูกพันต่อครอบครัวอยู่มีใช่น้อย ส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับครอบครัว แต่ยังพบความไม่เข้าใจกันระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา เนื่องจากเยาวชนจำนวนไม่น้อยคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจตนและไม่มีการให้อภัยเมื่อกระทำผิด (50)

สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ดี ผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีความรุนแรงต่อเยาวชนมากน้อยต่างๆกันสุดแล้วแต่พื้นฐานเดิมทางจิตใจของเด็กและความสามารถในการปรับตัวของเขา อย่างไรก็ตามไม่อาจมีใครปฏิเสธได้ว่า ปัญหาภายในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่นี้มีผลกระทบต่อคุณภาพการสร้างเด็กและเยาวชนอย่างมาก(51) Adler(52) กล่าวว่าประสบการณ์

ต่างๆที่เด็กได้สังเกตและรับไว้จากครอบครัว จะช่วยพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้านรวมทั้งทัศนคติ ความเชื่อและบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กไม่ว่าเชื้อชาติใดก็คือครอบครัว โดยมีรากฐานมาจากประสบการณ์ในครอบครัว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ถ้าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวดี สมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความผูกพันซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือห่วงใยอาทรต่อกัน จะก่อให้เกิดความสุขภายในครอบครัว และเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีแก่สมาชิก โดยเฉพาะเด็กจะมีพัฒนาการในด้านต่างๆที่เหมาะสมตามวัยและสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นๆได้ด้วยดี และสัมพันธ์ภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวย่อมต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจ ของสมาชิกแต่ละคน เพราะความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจะช่วยให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวราบรื่นและทุกคนมีความสุขรวมทั้งมีสุขภาพจิตที่ดี (53) แต่ในทางกลับกันหากครอบครัวแตกแยกขาดความอบอุ่นและไม่เข้าใจกัน ปัญหาการหย่าร้างของพ่อแม่ การทะเลาะเบาะแว้ง มีปัญหาเกี่ยวกับพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง การสูญเสียสมาชิกคนสำคัญในครอบครัว ทำให้เด็กขาดที่พึ่งทางใจหรือมีความขัดแย้งกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่บางคน ปัจจัยครอบครัวเหล่านี้จัดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและต่อจิตใจของเด็ก

ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น เด็กมีลักษณะธรรมชาติตามวัยของตน ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสร้างความเป็นอิสระเสรีและต้องการทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ต้องการคิดเองทำเองและตัดสินใจเอง ตลอดจนต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน ธรรมชาติเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นประพฤติตนไปในทิศทางที่แตกต่างไปจากวัยเด็ก ซึ่งเขาจะไม่แสดงอาการต่อต้านพ่อแม่ให้เห็นอย่างชัดเจนเหมือนในขณะนี้ พ่อแม่ที่ไม่ทราบหรือไม่ได้เตรียมตัวที่จะเรียนรู้ลักษณะธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นมาก่อน จึงมักมองเห็นและตีความพฤติกรรมของลูกวัยรุ่นไปในด้านลบ เช่นเข้าใจว่าเด็กไม่ให้ความเคารพนับถือพ่อแม่เท่าที่ควร ให้ความสำคัญต่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ มีทัศนคติและความคิดสวนทางกับแม่เกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ เป็นเหตุสำคัญนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น (32)

Barbar N.Aillison(54) กล่าวว่าวัยรุ่นตอนต้นเป็นลักษณะเปลี่ยนแปลงทางร่างกายสติปัญญา สังคมอารมณ์เริ่มที่จะเข้าสู่วัยรุ่นหนุ่มสาว การเปลี่ยนแปลงนี้มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัวและความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ก็จะมากขึ้น งานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งเพิ่มขึ้นในช่วงมัธยมต้น รวมไปถึงความขัดแย้งในเหตุการณ์ประจำวัน ในช่วงวัยนี้ความขัดแย้งจะเกิดกับแม่มากกว่าพ่อ

วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่ค่อนข้างยุ่งยากสำหรับตัววัยรุ่นเอง ทั้งยังเป็นที่ยุ่งยากลำบากใจสำหรับบิดามารดาอีกด้วย การพัฒนาการวัยรุ่นนี้มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ปัญหาระหว่างวัยมักจะเกิดขึ้น

เมื่อบิดามารดาเชื่อมั่นกับรูปแบบและประสบการณ์ของตนเองมากเกินไป บิดามารดาจำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติหรือทำที่ต่อบุตรเสียใหม่ให้แตกต่างไปจากที่เคยปฏิบัติเมื่อบุตรยังเป็นเด็ก และต้องคาดการณ์เรียนรู้ไปกับบุตรวัยรุ่นของตนเองด้วย Rand D.Conger(55) กล่าวว่าทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการวัยรุ่นส่วนใหญ่มุ่งไปที่คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นที่อยู่ช่วงเปลี่ยนจากเด็กไปสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างคน 2 วัยที่จะรุนแรงที่สุดในวัยรุ่นตอนต้น-ตอนปลายและจะลดลงเมื่อผ่านช่วงวัยรุ่นไปได้

โสภณ ชูพิทูลชัย(56) ได้จำแนกสาเหตุสภาพทางครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหนึ่งในสาเหตุนี้คือ ความเข้าใจอันดีระหว่างบิดามารดาและบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ในระยะนี้เป็นระยะที่บิดามารดาควรที่จะต้องเข้าใจใกล้ชิดและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กในวัยนี้ผ่านพ้นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตไปสู่ระยะผู้ใหญ่ราบรื่น โดยเข้าใจและยอมรับว่าเด็กต้องการดังนี้

1. วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กต้องการอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจไม่ให้อิสระเท่ากับลูกควบคุมมากเกินไป อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กเริ่มกระทำผิด คือเริ่มที่จะพูดโกหก เพราะพูดตรงๆหรือพูดความจริงแล้ว บิดามารดาไม่ยอมรับใจ มาอนุญาตหรือในบางรายอาจเตลิดออกจากบ้านไปเลยก็ได้
2. วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากบิดามารดาว่าเติบโตแล้ว และมีความคิดอ่านของตนเอง ถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจ ยังพบคงปฏิบัติเช่นเดียวกับตอนที่เด็กยังเป็นเด็กอยู่ เด็กจะไม่พอใจบิดามารดา ควรให้ออกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็น พร้อมทั้งให้คำแนะนำ มิฉะนั้นแล้วเด็กจะต่อต้านบิดามารดา มีปัญหาหรือทุกข์ร้อนใดก็จะไม่บอกกล่าว ยิ่งในช่วงวัยรุ่นเพื่อนอิทธิพลต่อเด็กมาก เมื่อเด็กไม่ยอมรับปรึกษาบิดามารดาเด็กจะปรึกษาเพื่อน ถ้าเพื่อนไม่ดีก็จะนำไปในทางที่ผิดได้
3. บิดามารดาควรจะต้องเข้าใจ และยอมรับความจริงที่ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กเริ่มสนใจเพศสนใจตรงข้าม เด็กมีความต้องการที่จะมีเพื่อนต่างเพศ ถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจห้ามหรือกีดกันไม่ให้เด็กมีโอกาสพบปะสังสรรค์กับเพื่อนต่างเพศ จะทำให้เกิดเกิดความอึดอัด ความกดดันต่างๆที่เด็กได้รับจากบิดามารดาบวกกับความต้องการทางธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นในระยะนี้จะทำให้เด็กหาทางออกในทางที่ผิดหรือกระทำสิ่งที่ผิดได้

ครอบครัวที่ดีจะช่วยเตรียมสมาชิกของครอบครัวให้พร้อมที่จะมีความสามารถเป็นอิสระและพึ่งตนเองได้ (independence) เมื่อเข้าสู่ระยะวัยรุ่นควบคู่ไปกับการที่ตัวเด็กนั้นๆพัฒนาความสามารถและประสบการณ์เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นวัยรุ่นและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป วัยรุ่นมักจะมีความคิดเห็น ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกและการมองโลกคล้ายคลึงกับสมาชิกในครอบครัว

โดยแต่ละครอบครัวจะมีกฎเกณฑ์และการวางบทบาทให้กับวัยรุ่นแตกต่างกันไป ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ในครอบครัวที่สมาชิกของครอบครัวเข้าสู่ระยะวัยรุ่น จะต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง วัยรุ่นจะพยายามปฏิบัติตัวให้ประสบความสำเร็จในการเป็นอิสระและพึ่งตนเองได้ (independence and autonomy) โดยพัฒนาวิธีการต่างๆ ในการทำตัวบางส่วนให้เหมือนกับผู้ปกครอง บางส่วนให้แตกต่างรวมทั้งจัดการกับความรู้สึกถึงเลไม่มั่นใจของตนเอง และเมื่อไรที่เขาต้องการให้ผู้อื่นช่วยน้อยไปหรือมากไป ความสับสนเหล่านั้นจะเห็นชัดเจนขึ้นเมื่อเกิดเหตุผิดพลาดหรือไม่ดีขึ้นกับวัยรุ่น การปรับตัวของทั้งสองฝ่ายมีความจำเป็น และต้องเลือกการปฏิบัติให้สมดุลในแต่ละเหตุการณ์(57)

แต่ก็มีผู้ใหญ่จำนวนมากเชื่อว่าความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ พวกเขาให้เหตุผลว่า ผู้ปกครองไม่ควรเกี่ยวข้องหรือยุ่งกับลูกวัยรุ่นมากเกินไป(58) จริงอยู่ถึงแม้วัยรุ่นจะแยกจากครอบครัวก็แยกไปชั่วขณะหนึ่งกับพวกพ้องเท่านั้น มิได้แยกโดยเด็ดขาด ดังนั้นบิดามารดาต้องเอาใจใส่ดูแลเขาตลอดเวลา (59) มีการสำรวจวิจัยวัยรุ่นของสภาคาร์เนกี ในสหรัฐอเมริกา สรุปว่าวัยรุ่นพัฒนาได้ดีเมื่อพวกเขามีบรรยากาศในครอบครัวที่อบอุ่น และสามารถเป็นที่พึ่งได้ ซึ่งจะช่วยปกป้องวัยรุ่นต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงที่ต่อต้านสังคมต่างๆ ครอบครัวที่มั่นคงเอาใจใส่ห่วงใยทำให้วัยรุ่นมีพื้นฐานสำคัญที่พวกเขาต้องการเพื่อความสำเร็จและชีวิตที่สมบูรณ์มั่งคั่ง(58)

นอกจากนี้บิดามารดาควรไวต่อความรู้สึก ความต้องการของบุตรวัยรุ่น ควรปรับความเข้าใจให้สอดคล้องไปกับการเจริญพัฒนาการของบุตร การห้ามปรามจำกัดขอบเขตวัยรุ่นควรมีในระดับพอเหมาะพอควร หากจำกัดมากเกินไปเขาก็คิดว่า บิดามารดาไม่เข้าใจหรือไม่ไว้วางใจ หากน้อยเกินไปเขาก็คิดอีกว่า บิดามารดาไม่มั่นใจเขา บิดามารดาควรให้โอกาสบุตรวัยรุ่นดูแลรับผิดชอบตนเองบ้าง ไม่ควรตีกรอบให้เขาอยู่ในโลกแคบเฉพาะในแวดวงครอบครัวเกินไปเพราะเขาจะรู้สึกอึดอัดใจมาก วัยรุ่นต้องการเรียนรู้และสัมผัสโลกภายนอกของเขาเอง(60)

วัยรุ่นมีความต้องการอิสระและเสรีภาพในด้านต่างๆ มีความกระตือรือร้น สนใจกับโลกภายนอก โดยเฉพาะปัญหาที่พบมากในช่วงวัยรุ่นนั้น คือ ความสัมพันธ์กับบิดามารดาที่มักมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างมีปัญหาขัดแย้งกัน เนื่องมาจากทัศนคติ ความคิดของวัยรุ่นที่ต้องการความอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง ชอบที่จะมีโลกส่วนตัว มักไม่ค่อยปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ มักจะเชื่อมั่นในความต้องการของตัวเอง (35)

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กวัยรุ่นมีหลายแบบด้วยกัน แต่ละแบบย่อมมีส่วนที่จะพัฒนาให้เด็กในแต่ละครอบครัวมีพัฒนาการแตกต่างกัน ก่อ สวัสดิ์พานิชย์(61) ได้เสนอแนะถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวและอิทธิพลของความสัมพันธ์แต่ละแบบไว้ดังนี้

1.ความสัมพันธ์แบบปล่อยตามใจ วัยรุ่นซึ่งได้รับการอบรมแบบปล่อยตามใจ มักควบคุมความประพฤติของตนเองไม่ได้ ขาดความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขาดความรับผิดชอบ อายไม่ได้

อะไรก็จะให้ได้ตั้งใจ ไม่มีความเคารพในบุคคลอื่นๆ ไม่สนใจว่าคนอื่นจะมองตนเองในลักษณะอย่างไรและจะดูหมิ่นผู้อื่นจนเป็นนิสัย นอกจากนี้ เด็กยังขาดความรับผิดชอบและขาดวินัยในตนเองอย่างมากมาย

2. ความสัมพันธ์แบบใช้อำนาจบังคับ พ่อแม่บางคนใช้อำนาจบังคับควบคุมอย่างเข้มงวด กวดขัน วัยรุ่นที่ได้รับความสัมพันธ์แบบนี้มักเป็นคนขาดความคิดริเริ่ม ปกครองตนเองไม่ได้ ชอบทำตามคำสั่งมากกว่าที่จะคิดเอง ในหลายกรณีก็ขาดความรับผิดชอบ กล่าวอย่างกว้างว่า เด็กที่เติบโตจากความสัมพันธ์ชนิดนี้มักจะช่วยตนเองไม่ได้และไม่มีลักษณะเป็นผู้นำ

3. ความสัมพันธ์แบบใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจ มีคนเรียกความสัมพันธ์แบบนี้ว่าแบบประชาธิปไตย กล่าวคือพ่อแม่ใช้อำนาจบังคับควบคุมโดยอาศัยเหตุผลและความเข้าใจเป็นที่ตั้ง พ่อแม่มิได้ปล่อยตามใจเด็ก แต่เปิดโอกาสให้เด็ก ได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตนเองได้ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสามารถในทางวิเคราะห์ใช้เหตุผลได้ดีและมีความเป็นผู้นำสูง ในเมื่อความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยให้ผลในการสร้างบุคลิกภาพของเด็กได้ดีดังกล่าวนั้นแล้ว นักวิชาการจึงสนับสนุนให้ครอบครัวสร้างความสัมพันธ์แบบนี้กับบุตรของตนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

บิดามารดาจะต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น หากการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวันที่มีปฏิสัมพันธ์กับบิดามารดาและวัยรุ่นที่อยากจะทำความเข้าใจกับพฤติกรรมเหล่านั้นจะทำให้เกิด “ช่องว่างระหว่างวัย” ซึ่งเกิดในช่วงวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่นๆ เป็นสภาวะพฤติกรรมสังคมด้านลบ ในระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกันในฐานะวัยรุ่นยังต้องพึ่งพิงในด้านที่เกี่ยวข้องกัน แต่หากมีช่องว่างระหว่างวัยวางกันอยู่เช่นนี้ จึงทำให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจกันและกันทั้งสองฝ่าย วิธีการลดช่องว่างระหว่างวัย ได้แก่ การเข้าใจสาเหตุของช่วงวานั้น แล้วหาทางแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลง(15)

Sprinthall และ Callin(62)กล่าวว่าครอบครัวเป็นระบบที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพของวัยรุ่นแต่ละคนในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กับการมีพัฒนาการแต่ละด้าน สัมพันธภาพที่พอเหมาะจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยรุ่นที่ดี อย่างไรก็ตามวัยรุ่นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ มีความเป็นเหตุเป็นผลเหมือนผู้ใหญ่ การได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากสังคมภายนอก จะแตกต่างจากประสบการณ์ภายในครอบครัว ต่อจากนั้นความสำคัญของบิดามารดาในความคิดของวัยรุ่นก็จะน้อยลงซึ่งจะแตกต่างไปจากวัยเด็ก เด็กเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะมีปฏิสัมพันธ์กับบิดามารดาในด้านการใช้คำพูดที่ต้องมีการตัดสินใจของตัวเอง มากกว่าที่จะต้องให้บิดามารดาบังคับหรือสร้างกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปจากในวัยทารกและวัยเด็กอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายทั้งร่างกายและจิตใจ เริ่มก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เริ่มสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของตน รูปแบบของความ

สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูก จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับเด็ก (Parent-Child Relationship) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ (Adult to Adult Relationship) ในวัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระเพื่อพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองในขณะเดียวกัน ความผูกพันใกล้ชิดก็ยังเป็นสิ่งที่วัยรุ่นต้องการเพื่อให้คนอื่นเข้าใจตนเองและเป็นที่พึ่งทางอารมณ์ (44) Schiamberg(63) กล่าวว่า การที่สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและวัยรุ่นจะดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ทั้งพ่อแม่และวัยรุ่นจะต้องเรียนรู้ที่จะรักษาความต้องการทั้งสองให้อยู่ในระดับที่มีความสมดุลอย่างเหมาะสม ระเบียบนี้ลูกจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ทั้งยังมีภารกิจทางพัฒนาการหลายประการที่จะต้องทำให้สำเร็จ โดยเฉพาะการสร้างเอกลักษณ์ที่มั่นคงและเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) ครอบครัวก็ยังมีภารกิจทางพัฒนาการที่ต้องทำเช่นกัน นั่นคือ ต้องปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ บรรทัดฐาน ค่านิยมและความคาดหวังให้เหมาะสม ต้องมีการประนีประนอมกับลูกวัยรุ่นในเรื่องที่ขัดแย้งกันได้ ถ้าทำในจุดนี้ไม่ได้ก็จะเกิดความตึงเครียดภายในครอบครัว และส่งผลถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของลูก และการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อสุขภาพจิตที่ดีของวัยรุ่น (2)

พ่อแม่ควรจะได้มีความเข้าใจพื้นฐานความต้องการของวัยรุ่น ตามที่ส่วนต่างๆของร่างกายได้เปลี่ยนแปลงไป เข้าใจอารมณ์ของวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไรแล้วหาทางทำแล้วเข้าใจกับเขาด้วยความรัก และความเข้าใจเพื่อให้เขาเข้าใจความต้องการของตนเองดังนี้(25)

1. พ่อแม่และผู้ปกครองควรพิจารณาความต้องการของวัยรุ่นอย่างรอบคอบแทนที่จะใช้ความรู้สึกส่วนตัวตัดสินใจทำอะไรลงไป ควรจะหาเวลาศึกษาปัญหาต่างๆให้เข้าใจเพื่อจะได้มีวิธีโอนอ่อนผ่อนตามและพยายามแก้ไขด้วยวิธีการอันมีเหตุผลเพื่อให้วัยรุ่นได้เข้าใจการดำเนินชีวิต เพื่อให้เขามีความรู้สึกในการที่จะตัดสินใจด้วยตนเองว่าเขากำลังเรียนรู้ว่าให้เท่าทันกับเหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของตนเองด้วย

2. ขอมรับการกระทำของวัยรุ่น ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว ชีวิตของวัยรุ่นทุกคนจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวสักระยะหนึ่งบางคนก็อาจจะเร็วบางคนก็อาจจะช้ากว่าเขาผ่านพ้นสภาวะเช่นกัน

ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดีจะเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกันเอง ทำให้เกิดความมั่นคงหรือความเสียหายต่อพฤติกรรมการแสดงออกในช่วงระยะวัยรุ่น ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวเปราะบาง สัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างสมาชิกไม่ดีจะส่งผลด้านจิตใจ โดยเฉพาะในวัยรุ่นตอนต้นทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ยังต้องพึ่งพาครอบครัว (64)

การบรรเทาความขัดแย้งแก้ปัญหาวัยรุ่น ต้องการด้วยบรรยากาศประนีประนอมทั้งฝ่ายผู้ปกครองและฝ่ายตัวเด็กวัยรุ่น ในแง่ต่างๆ ซึ่งกล่าวต่อไปนี้เพียงสังเขปและครอบคลุมกว้างๆ คือ ฝ่ายผู้ปกครอง

1. เด็กวัยรุ่นกำลังต้องการความมั่นคง ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจอย่างจริงจัง และจริงจังมาก ผู้ปกครองต้องสามารถให้สิ่งเหล่านี้แก่เด็กได้ การอบรมแนะนำสอนหรือทำความเข้าใจ ต้องใช้ความละมุนละม่อม โดยเหตุว่าเด็กวัยนี้มีอารมณ์หวั่นไหวสะเทือนใจได้ง่ายๆ และต้องชี้แจงให้ทราบ เพราะเขาโตพอมีความคิดไตร่ตรองยอมเชื่อเมื่อมีเหตุผลที่ดีพอ

2. ผู้ปกครองต้องเข้าใจและยอมรับลักษณะพัฒนาการตามวัยของบุคคล เช่น ไม่เปรียบเทียบความด้อยความเด่นของเด็กของตนกับเด็กคือ เพราะพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นของเฉพาะตัวบุคคล

3. เปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ระบายความต้องการหรือความรู้สึกนึกคิดอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เขามีความรู้สึกกดดันและเคร่งเครียดทางอารมณ์มากเกินไป

4. ให้เด็กวัยรุ่นตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นครั้งคราวเพื่อสนองความต้องการเป็นอิสระเสรีของเขา

5. ให้รู้จักจ่ายเงินหรือถ้ามีโอกาสให้รู้จักทำงานทำ เพื่อให้เห็นคุณค่าของเวลาและเงิน

6. ควรให้เด็กวัยรุ่นได้รับทราบข้อเท็จจริงเรื่องเพศ เปิดโอกาสให้ได้มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในขอบเขตที่เหมาะสม การไม่ให้โอกาสเกี่ยวกับเรื่องนี้หรือเปิดเผยเกี่ยวกับอารมณ์ทางเพศเกินสมควรเป็นความไม่พอดีทั้งสองด้าน ให้ผลร้ายมากกว่าผลดี ฝ่ายตัวเด็กวัยรุ่น

เด็กวัยรุ่นต้องรับทราบ สนใจและเข้าใจลักษณะธรรมชาติ กระบวนการพัฒนาการของตนเป็นคนคิดอย่างมีเหตุผลและรับฟังทัศนะผู้อื่น เตรียมตัวเผชิญความเปลี่ยนแปลง ความผันแปร แก้ปัญหาประจำวัย สามารถทำได้เช่นนี้จะช่วยปรับตัวได้ดีเมื่อเข้าสู่วัยอื่นๆ ในอนาคต(22)

วารุณี จิวหลง(37) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับทั้งบิดามารดา โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดาพบมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญในระดับ 0.05 เนื่องจากบิดาถือว่าเป็นผู้นำของครอบครัว เป็นตัวแทนของอำนาจและคำสั่ง ทำให้ลูกเกิดความเกรงกลัว ลักษณะเช่นนี้จะทำให้วัยรุ่นเกิดความคับข้องใจและไม่สามารถทางหาออกได้ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาสุขภาพจิต

Hoffman and others(65) ได้กล่าวถึง วัยรุ่นกับครอบครัวไว้ว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูกในครอบครัวจะเกิดขึ้นเป็นไปได้ด้วยดี สิ่งสำคัญคือการติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์และบรรยากาศที่ดีในระหว่างสมาชิกในครอบครัว จะส่งผลให้เด็กมีความอบอุ่นและสมบูรณ์พร้อมรวมทั้งจะทำให้วัยรุ่นมองเห็นภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง

จะเห็นว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการปรับตัวของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็กไม่ดี สภาพแวดล้อมของเด็กและทัศนคติของบิดามารดาจึงมีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัวรวมทั้งพฤติกรรมที่บิดามารดาปฏิบัติต่อ

เด็กล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น เนื่องจากการเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กเกิดขึ้นที่บ้าน จากการศึกษาพบว่ามูลเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวซึ่ง ได้แก่ ความห่างเหินของผู้ปกครองเนื่องจากไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ความไม่สนใจใยดีของผู้ปกครอง การปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวเพียงลำพัง ความเป็นคนเจ้าอารมณ์ของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีปัญหา ความเจ้าระเบียบเข้มงวดของผู้ปกครอง ครอบครัวเปราะบาง ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวล้มสลาย (66) นอกจากนี้เด็กที่เติบโตมาจากสภาพครอบครัวที่บิดามารดามีแต่ความขัดแย้งกันจะทำให้เด็กได้รับผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพกายใจและพัฒนาการ (38)

ความหมายของความขัดแย้งระหว่างบุคคล

ความขัดแย้งในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างคู่สามี ภรรยา หรือบิดามารดากับบุตร พี่กับน้องล้วนแล้วแต่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของคำ “ขัดแย้ง” ว่า หมายถึง “ไม่ลงรอยกัน” คำว่า “ขัด” หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนใจ คำว่า “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอย ต้านไว้ ทานไว้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ความขัดแย้งประกอบด้วยอาการขัดและแย้ง นอกจากนี้จะไม่ทำตามกันแล้วยังต้านทานเอาไว้ด้วย ความขัดแย้ง (Conflict) มาจากภาษาลาตินว่า Fligere หมายถึงการต่อต้าน (Strike) และ Com หมายถึง การอยู่ร่วมกัน (Together) และเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ความขัดแย้งจึงเป็นดังเช่นการต่อสู้ การสงครามและความตาย เป็นการกระทำที่มีลักษณะตรงข้าม การไม่ถูกกันเมื่อมีความสนใจ ความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมือนกัน(67)

ปิยวดี สิงห์พันธ์(17)กล่าวว่า ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่แทบทุกครอบครัวหลีกเลี่ยงมิได้ เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวจะต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน นอกจากนี้ความมุ่งหวังและการเรียกร้องให้สมาชิกคนอื่นมีความรู้สึกนึกคิด และมีพฤติกรรมตามที่อีกคนตั้งไว้ย่อมส่งผลให้ผู้ถูกคาดหวังเกิดความตึงเครียดและเกิดปัญหาขัดแย้งกัน อย่างไรก็ตามความขัดแย้งในครอบครัวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบเพียงอย่างเดียว หากครอบครัวเรียนรู้ที่จะผสมผสานรอยรั่วและร่วมกันแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

Cahn(68) การศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลปรากฏขึ้นในหลายสาขาวิชาไม่ว่าจะเป็น จิตวิทยา, สังคมวิทยา, นิเทศศาสตร์และการศึกษาวิจัยในเรื่องของครอบครัว

Owen(69) ให้ความเห็นว่า ความขัดแย้งประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ บุคคลมีความเห็นแตกต่างกันและความเห็นที่แตกต่างกันนั้นไปด้วยกันไม่ได้

กิตติ เหล่าสุภาพ(67) ได้สรุปกระบวนการของความขัดแย้งประกอบด้วยสถานการณ์ของความขัดแย้ง และขั้นตอนต่างๆของความขัดแย้ง ในสถานการณ์ของความขัดแย้งจะประกอบด้วย

องค์ประกอบต่างๆ เช่น บุคคล พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยกระบวนการของการของความขัดแย้งเริ่มจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 2 คนหรือ 2 ฝ่าย หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนของการรับรู้หรือรับทราบความขัดแย้ง การแสดงพฤติกรรมต่อความขัดแย้ง และผลลัพธ์ที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรม

Eldridge(70) ให้ความหมายในเชิงสังคมศาสตร์ว่า ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่ได้เกิดขึ้นและจบลงอย่างง่าย ๆ เมื่อแต่ละคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้อื่นมีการแสดงออกและตอบสนองในทางตรงกันข้าม ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นวงจรของความขัดแย้งใหม่

Adler and Towne(71) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นการแสดงออกระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 คนที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ในลักษณะของการรบกวนเพื่อมิให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเกิดเมื่อทั้งสองฝ่ายรับรู้ความคิดที่ไม่ตรงกัน และแสดงออกมาให้เห็นโดยอาจจะเป็นคำพูดหรือท่าทาง เช่น การนิ่ง การหลีกเลี่ยง นอกจากนี้ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลยังรวมถึงการที่มีฝ่ายหนึ่งได้รับความพึงพอใจหรือได้รับประโยชน์แต่ละฝ่ายหนึ่งต้องเสียประโยชน์

Wilson and Hanna (72) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีความคิด ค่านิยม หรือเป้าหมายที่ต่างกันและมีการแสดงออกในลักษณะของความพยายามที่จะป้องกัน ขัดขวาง รบกวน หรือวิธีการใดๆก็ตามเพื่อมิให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลนี้สังเกตได้โดยตรงจากพฤติกรรมในการสื่อสารที่บุคคลแสดงออกมาทั้งภาษาอวัชวาจาและภาษาท่าทาง โดยแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีดังนี้

1. ความขัดแย้งทางความคิดและค่านิยมของบุคคล
2. ความขัดแย้งของบทบาทและการใช้อำนาจ บทบาท หมายถึงตำแหน่งของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มไม่พอใจบทบาทที่ตนได้รับ อาจนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งได้ ส่วนการใช้อำนาจ คือการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลหรือมีผลต่อบุคคลหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับบทบาท ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มเห็นว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อำนาจอย่างไม่เหมาะสม
3. ความขัดแย้งของเป้าหมาย ในบางครั้งเป้าหมายของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันและถ้าไม่สามารถนำมารวมกันได้ก็อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้เช่นกัน

Johnson W. (73) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสองคนต่างมีการรับรู้ เป้าหมายหรือความต้องการที่แตกต่างกัน เมื่อมีความสัมพันธ์กัน ความแตกต่างนั้นจะเป็นตัวขัดขวางหรือรบกวน ทำให้บุคคลไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

Donna R. Bellafiore (74) กล่าวว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลคือ ความจริงของชีวิตและไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ไม่ดี ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของปฏิสัมพันธ์ ทั้งที่ทำงานหรือภายใน

ครอบครัวยุคใหม่ ความขัดแย้งเป็นสาเหตุของความไม่พอใจ ความเกลียดชัง ความเป็นศัตรูและบางทีอาจนำไปสู่การสิ้นสุดของความสัมพันธ์ เด็กที่โตมาจากสิ่งแวดล้อมที่มีแต่ความขัดแย้งเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะใช้อารมณ์ในการตัดสินใจและบาดหมางกับผู้อื่นได้ง่าย

Ron Sparrow (75) ความขัดแย้งสามารถเปลี่ยนความคิดในแง่บวกเป็นแง่ลบได้ เมื่อเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันก็จะแสดงออกในทางที่รุนแรงและการไม่ลงรอยกันนี้ นำสู่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแง่ลบ ส่งผลให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ดีต่อกัน เมื่ออารมณ์กับความคิดที่ไม่ดีพบกัน ครอบครัวยุคใหม่และเหตุผลก็จะหมดไป

ทฤษฎีความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองและวัยรุ่น

นักทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่นเห็นพ้องต้องกันว่าช่วงวัยรุ่นนั้นจะมีความกดดัน: ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และวัยรุ่นจะมีความขัดแย้งมากกว่าในช่วงวัยเด็ก อย่างไรก็ตามความขัดแย้งก็ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างพ่อแม่และวัยรุ่นซึ่งความตึงเครียดนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือความตึงเครียดที่เกิดจากลักษณะนิสัยเฉพาะส่วนบุคคลและที่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

Raymond Montemayor(7) ได้แบ่งทฤษฎีความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองและวัยรุ่นออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ช่วงวัยรุ่นถือว่าเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ปรากฏในระยะของการเจริญเติบโต ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่บุคคลกำลังจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่มีรูปแบบความคิด อารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นผู้ใหญ่
2. ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กและวัยรุ่นถือว่าเป็นระยะที่มีความตึงเครียด ซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าวัยรุ่นจะต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางร่างกายและจิตใจในช่วงวัยเจริญพันธุ์นี้ ทำให้เกิดความสับสนและความกระวนกระวายใจ
3. วัยรุ่นขาดประสบการณ์ที่เพียงพอที่จะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

ในส่วนของความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาและบุตรวัยรุ่น มักเกิดขึ้นได้ง่าย สาเหตุส่วนหนึ่งจากภาวะความเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของวัยรุ่น และอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกครอบครัวที่ส่งผลให้วัยรุ่นมีทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมแตกต่างจากวัยรุ่นในอดีต ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น ซึ่งความขัดแย้งที่มักพบบ่อย คือ ความขัดแย้งเกี่ยวกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของวัยรุ่น พฤติกรรมด้านการเรียนและการเตรียมตัวด้านอาชีพของบุตร เป็นต้น(17)

Schiamberg(63) กล่าวว่า ความขัดแย้งในครอบครัวถือเป็นปรากฏการณ์ปกติในครอบครัว โดยเฉพาะในครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น สาเหตุของความขัดแย้งอาจเกิดจากความแตกต่างทางด้านจิตวิทยาและสังคมระหว่างพ่อแม่และวัยรุ่น ทางด้านจิตวิทยาบอกว่า

วัยรุ่นถูกมองว่าเป็นวัยแห่งอุดมการณ์ (Idealistic) ในขณะที่ผู้ใหญ่ถูกมองว่าเป็นวัยแห่งความเป็นจริง (Realistic) ที่สามารถจะทำอะไรที่คิดให้เป็นจริงได้มากกว่าการคิดฝัน ส่วนทางด้านสังคมก็จะมี ความแตกต่างกันในบทบาทระหว่างพ่อแม่และวัยรุ่น เช่นพ่อแม่มีหน้าที่ควบคุมดูแลพัฒนาการของ ลูกในขณะที่ยังเป็นเด็ก และในขณะที่วัยรุ่นก็ต้องการประสบการณ์ที่อิสระเพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้ เป็นบุคคลที่เขาต้องการ นอกจากนี้ความเป็นอิสระของวัยรุ่นที่มากขึ้นอาจกลายเป็นการสร้างการ รับรู้แก่บิดามารดาว่าเด็กกำลังปฏิเสธตนเอง บิดามารดาเริ่มรู้สึกว่าคุณเองมีอิทธิพลน้อยลงต่อ พฤติกรรมของเด็กและได้พยายามที่จะดึงเอาอำนาจการควบคุมกลับมา จึงเพิ่มการเล็งดูแบบเผด็จ การและเป็นการเริ่มต้นของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดามารดา

Heinz Hartman อธิบายว่าวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อรับผิดชอบดูแลพึ่งพาตนเอง (autonomous) มีความเป็นอิสระ (independence) โดยที่ยังควรได้รับการประดับประดาคุ้มครอง และแนวทางจากผู้ใหญ่หรือบิดามารดา สภาพสังคมของวัยรุ่นค่อนข้างสับสนและผันผวนเพราะจะ เป็นเด็กก็ไม่ใช่ เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง ผู้ใหญ่ในบ้านชอบที่จะปฏิบัติต่อเขาเหมือนยังเป็นเด็ก แต่เมื่อ อยู่ในสังคมนอกบ้านเขาก็กลับถูกคาดหวังให้กระทำตัวเป็นผู้ใหญ่ ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองหรือเป็นอิสระจากครอบครัวนี้สร้างความขัดแย้งได้มากระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา(3) พ่อแม่ ที่ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงของเด็กจะมีความสัมพันธ์กับลูกวัยรุ่นในทางที่เลวร้าย ทำให้เกิดความ ขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของบทบาท ค่านิยมและมาตรฐานทาง พฤติกรรม ความขัดแย้งจะมีมากที่สุดระหว่างอายุ 14-15ปี หลังจากนั้นความสัมพันธ์จะดีขึ้น(76)

บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นนั้น มีอิทธิพลและความสำคัญต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นด้วย เพราะฉะนั้น การอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อวัยรุ่นของพ่อแม่จะกระทำโดย ใช้แนวความคิด ทศนคติและความต้องการของพ่อแม่แต่เพียงลำพัง โดยไม่คำนึงถึงความต้องการ ของวัยรุ่น ย่อมจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่วัยรุ่นจนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งในความสัมพันธ์ ระหว่างพ่อแม่ลูกเกิดขึ้นในครอบครัวและลูกกลายเป็นปัญหาของสังคมในระดับกว้างขึ้นได้ (27)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (22) สรุปความขัดแย้งที่ปรากฏอยู่โดยมากระหว่างเด็กวัยรุ่นกับผู้ปกครอง คือ

1. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นมีความต้องการขึ้นชอบตัวเองอย่างเช่นผู้ใหญ่” เนื่องจาก เป็นวัยเติบโตอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงจากวัยก่อนๆอย่างมาก ลักษณะเหล่านี้เด็กวัยรุ่นเคยเห็น ว่ามีอยู่ในผู้ใหญ่ ครั้นมาเกิดขึ้นกับตนก็พึงพอใจ เกิดความขึ้นชอบตัวเองและแสดงพฤติกรรมสนอง ความต้องการเช่นนั้น ผู้ปกครองบางคนอาจไม่พอใจ ถือว่าคนเหล่านั้นควรคงความประพฤติอย่าง เด็ดๆต่อไป

2. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นต้องการให้คนอื่นชอบตัวเอง” ข้อนี้เนื่องจากพัฒนาการทาง สังคมของเด็กวัยรุ่นทำให้เขาต้องการความเด่นในหมู่เพื่อน ทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมแสดง ลักษณะต่างๆ เช่น พิถีพิถันแต่งกายอย่างมากหรือแสดงความเก่งแบบต่างๆ ผู้ปกครองที่ไม่เข้าใจ

ธรรมชาติเช่นนี้มักพยายามขัดแย้ง มิให้แสดงออกดังกล่าว ทำให้เด็กวัยรุ่นขุ่นเคืองใจ เกิดความขัดแย้งกับผู้ปกครอง

3. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นต้องการชอบบุคคลอื่นๆ” พัฒนาการทางสังคมประเภท “การนับถือวีรบุรุษ” ทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมแสดงออกในทางสนิทสนมกับเพื่อนอย่างแน่นแฟ้น ชอบไปไหนมาไหนด้วยกัน ชอบไปนอนค้างบ้านเพื่อน ฯลฯ ผู้ปกครองอาจไม่พอใจ เข้าใจว่าเป็นการเสื่อมเสียถึงงานและการเล่าเรียน พยายามกีดกันมิให้เด็กวัยรุ่นประพฤติเช่นนั้น นี่ก็เป็นเหตุความขัดแย้งประการหนึ่ง

4. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นต้องการเลียนแบบบุคคลอื่น” เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากเหตุที่กล่าวใน 3 ข้อข้างต้น เด็กวัยรุ่นเห็นเป็นความจำเป็นจะต้องกระทำการต่างๆ ให้เหมือนเพื่อน ต้องมีสิ่งของต่างๆ ให้เหมือนเพื่อน เช่น แต่งกาย ไว้ผม มีของเล่นของใช้ ฯลฯ ทำนองเดียวกันความต้องการเหล่านี้ผู้ปกครองอาจเห็นว่าไม่ใช่ของจำเป็น มักขัดขวางมิให้เด็กวัยรุ่นกระทำหรือซื้อหามาใช้เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งอีกประการหนึ่งที่ปรากฏโดยมาก

5. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นต้องการเพื่อนต่างเพศ” เมื่อเด็กวัยรุ่นเจริญวัยถึงขั้นที่เกิดความต้องการคบเพื่อนต่างเพศ ย่อมแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ ดังนั้นผู้ปกครองส่วนมากโดยเฉพาะผู้ปกครองสาวรุ่นมีความอ่อนไหวต่อพฤติกรรมชนิดนี้ มักจะพยายามขัดขวางอย่างแข็งขัน โดยเชื่อว่าเป็นทางเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศ หรือเสียเวลา หรือเสียทรัพย์ ฯลฯ ในกรณีที่ไม่สามารถประนีประนอมทัศนคติทางฝ่ายผู้ปกครองและฝ่ายเด็กวัยรุ่นให้ใกล้เคียงกันได้ก็เป็นเหตุเกิดความขัดแย้งอันมีความรุนแรงมาก

6. ความขัดแย้งจาก “เด็กวัยรุ่นต้องการความอิสระ” ทำให้เด็กวัยรุ่นแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น ต้องการออกความคิดเห็น ต้องการทำตามตนตามเสรีนอกเหนือกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่นึกไม่ชอบ ไม่ต้องการให้ผู้ปกครองควบคุมหรือบงการทั้งเรื่องใหญ่และเรื่องเล็กแม้แต่กิจเล็กน้อยส่วนตัว เช่น การแต่งกาย กริยามารยาท ฯลฯ ผู้ปกครองที่ยังคิดแน่นอยู่กับการใช้อำนาจควบคุมเด็กวัยรุ่นผู้นั้นตั้งแต่สมัยเขายังเป็นเด็กเล็ก มักจะคงรักษาการใช้อำนาจควบคุมเช่นนั้นติดต่อมา ซึ่งเป็นการขัดใจเด็กวัยรุ่นยิ่งนักนี่เป็นเหตุเกิดความขัดแย้งที่ปรากฏอยู่ทั่วไป

ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่-ลูก ก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อสัมพันธภาพที่ดีต่อกันลงไปได้ Dunn J.(77) ประสพการณ์แรกของความขัดแย้งของคนทุกคนจะเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมความขัดแย้งจะแสดงออกทางพฤติกรรมทางสังคมที่เด็กเกิดการเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่และพี่น้อง แต่Mattesonได้พบว่า แม้จะมีการเพิ่มขึ้นของความขัดแย้งในช่วงระหว่างวัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นเพศชาย แต่เมื่อทำการศึกษาของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่-ลูกในช่วงวัยรุ่นแล้วปรากฏว่า สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกในวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังเป็นไปในทางบวกมากกว่าทางลบ (63)

ถ้าเด็กวัยรุ่นหาทางออกไม่ได้แล้วต้องเก็บกดไว้มากจะปะทุออกในรูปปัญหาพฤติกรรมหรือกลายเป็นปัญหาของสังคมก็ได้ เช่น เด็กวัยรุ่นมีอาการทางจิต-ประสาท ปัญหาเสพติดปัญหาการคือร้อนและต่อต้านผู้ใหญ่ ปัญหาอาชญากรวัยรุ่น (22)

Candida C. Peterson(78) ศึกษาพบว่าอิทธิพลของความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามีผลต่อการพัฒนาการเอกลักษณ์ของวัยรุ่น จากการทดสอบคะแนนการสร้างเอกลักษณ์ของวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นที่หนีออกจากบ้านมาเร่ร่อนมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งในครอบครัว 8% มีความขัดแย้งรุนแรงเป็นประจำและคะแนนการสร้างเอกลักษณ์(identity) ไม่ดีขณะที่วัยรุ่น 26% ที่ใช้การแก้ไขความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยงนี้ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการสร้างเอกลักษณ์ของวัยรุ่น

ความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัว นอกจากความคิดเห็นจะไม่ตรงกันในเรื่องต่างๆภายนอกแล้ว บุตรอาจมีความเห็นขัดแย้งกับบิดามารดาของตนในเรื่องต่างๆภายในครอบครัวได้มาก เช่นกฎเกณฑ์ต่างๆภายในบ้าน การแบ่งงานกันทำ การปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุตร กริยามารยาทของบุตรต่อบิดามารดาและพี่น้อง ตลอดจนการพูดจาสื่อสารกันในทางขัดแย้งหรือสอคล้องกัน(22)

ผลของความขัดแย้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับผู้สูงวัยกว่ามิใช่ปัญหาเล็กน้อย หากแต่มีผลกระทบต่อความมั่นคงส่วนบุคคล ส่วนครอบครัว ส่วนสังคมและส่วนประเทศชาติ ซึ่งต้องมองให้ลึกซึ้งจึงจะเข้าใจ และหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายให้ความสนใจกัน พยายามเข้าใจเหตุผลของกันและกันแล้ว ก็สามารถบรรเทาความรุนแรงของความขัดแย้งลงได้เป็นอย่างดี(22)

สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งจะมีลักษณะธรรมชาติตามวัยของคน เช่น ต้องการอิสระ ต้องการคิดเองทำเอง ต้องการยอมรับจากเพื่อนฝูงหากพ่อแม่ไม่เข้าใจในอาตติความพฤติกรรมของวัยรุ่นไปในทางลบ เช่นคิดว่าเด็กไม่ให้ความเคารพนับถือ ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสำคัญที่ทำลายความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว นอกจากนี้ทัศนคติของพ่อแม่ผู้ปกครองก็เป็นต้นเหตุสำคัญให้เกิดความขัดแย้งกับวัยรุ่นได้หลายประการ เช่น พ่อแม่มักคาดหวังในสิ่งที่ขัดแย้งกับความต้องการของวัยรุ่น พยายามเข้มงวดกวดขันหรือจำกัดเสรีภาพของเด็ก หรือให้อิสระอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม พ่อแม่อาตติพฤติกรรมของเด็กในทางไม่ถูกต้องเสมอไปโดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนต่างเพศ สิ่งเหล่านี้สร้างความขัดแย้งวิตกกังวลและสุขภาพจิตที่เสื่อมโทรมมาสู่วัยรุ่นและพ่อแม่ได้(79)

ความขัดแย้งที่เกิดระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา ในเรื่องของความต้องการความเป็นอิสระของวัยรุ่น ซึ่งทำให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆมากมาย เช่น ต้องการความคิดเห็น ต้องการทำตามเสรีนอกเหนือกฎเกณฑ์ ไม่ต้องการให้ผู้ปกครองควบคุมหรือบงการทั้งในเรื่องใหญ่เรื่องน้อย เช่นการแต่งกาย การแสดงกริยามารยาท(80)

จรรยา สุวรรณทัต (19) ได้ศึกษาและอธิบายถึงความขัดแย้งว่าความขัดแย้งระหว่างคนสองวัยนี้ เปรียบเหมือนวัฏจักรของการเกิดหรือวงจรการเกิด โดยอธิบายความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นนั้น อยู่ที่สรีระจิต-สังคม

1. ในด้านสรีระ พบว่าพลังกำลังของพ่อแม่มีกำลังคงที่หรือเสื่อมถอย ดังนั้นสิ่งที่พ่อแม่ต้องการคือ ความอบอุ่นปลอดภัยทางจิตใจ และความต้องการที่จะสงวนไว้ซึ่งพลังกำลัง แต่ฝ่ายวัยรุ่นนั้น มีพลังกำลังเหลือเฟือ ข้อแตกต่างระหว่างด้านสรีระจึงเห็นได้อย่างชัดเจน

2. ในด้านจิต -สังคม จะพบว่าพ่อแม่ซึ่งเข้าวัยผู้ใหญ่ตอนกลางและตอนปลายไปแล้วจะเห็นสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และข้อเท็จจริง ขณะที่ลูกกำลังอยู่ในระยะเวลาที่ยืดอคมคดิหรืออูคมการณ์เป็นหลัก ส่วนผู้ใหญ่จะผ่านประสบการณ์ต่างๆมามากจนไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ แต่เด็กจะผ่านประสบการณ์ต่างๆมามากจนไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆแต่เด็กวัยรุ่นจะรู้สึกกระทบกระเทือนใจได้ง่าย หากได้พบกับสิ่งใดก็ตามที่ไม่เป็นไปตามที่เขาตั้งหวังไว้ แม้ว่าธรรมชาติการพัฒนาในวัยรุ่นจะมีความสามารถในการคิดอยู่ในระดับสูงอย่างมรเหตุมีผลก็ตาม

3. ในด้านสังคมวิทยา พ่อแม่จะอยู่ในสถานภาพที่เหนือกว่า แต่เมื่อเขาเข้าสู่วัยรุ่นทำให้เขาต้องการมีความเป็นอิสระที่จะคิด และทำทุกอย่างที่เขาต้องการเริ่มเห็นความสำคัญและต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนร่วมวัยมากกว่าพ่อแม่ และเขาพยายามแสวงหาการยอมรับจากสังคม หากพ่อแม่กับวัยรุ่นมีช่องว่างระหว่างกันในการปรับความเข้าใจซึ่งและกัน ก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันในที่สุด

ทฤษฎีของนักจิตวิทยากลุ่มจิตวิเคราะห์ได้อธิบายถึงเหตุแห่งพฤติกรรมต่างๆของวัยรุ่นที่แสดงการต่อต้านหรือขัดแย้งกับพ่อแม่ คือ แอนนา ฟรอยด์ ได้อธิบายไว้ว่า วัยรุ่นจะอยู่ในช่วงเวลาอัตตาพัฒนาการ เห็นได้จาการที่เด็กเริ่มต้องการรู้ต้องการเห็นและต้องการทดลองอะไรใหม่ๆด้วยการไม่ยอมรับ ขัดขวางต่อต้านหรือด้วยการปรับตัวและการเลียนแบบในเรื่องที่เกี่ยวกับแรงขับทางเพศ วัยนี้เริ่มมีบทบาททางเพศแสดงออกให้เห็นชัด ซึ่งนำไปการแยกตัวเองออกจากสิ่งๆที่ซึ่งเด็กเคยมีความสัมพันธ์ด้วย คือ บิดามารดา(12)

ศรีเรื่อน แก้วกังวาน(22) กล่าวว่า สาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่

1. บิดามารดาปรับตัวไม่ทันกับความเจริญเติบโตของบุตรวัยรุ่น เคยมีวิธีการสัมพันธ์กับบุตรอย่างไร ก็ยังคงใช้วิธีเช่นนั้นเมื่อเขาเป็นเด็กวัยรุ่น เช่น การคอยแนะนำออกคำสั่งให้เขา “ต้อง” ปฏิบัติตามเหมือนเล็กๆ คอยติดตามช่วยเหลือดูแลเด็กจนเด็กไม่มีโอกาสเป็นอิสระทางความคิดในการตัดสินใจและในการใช้ชีวิต

2. ระยะเวลาวัยเด็ก เด็กยังอยู่ในโลกของความฝัน และเชื่อตามที่ถูกบอก แต่ในช่วงวัยรุ่นเขาเปลี่ยนภาพที่เคยมองบิดามารดาหรือผู้สูงวัยกว่ามาเป็นแบบวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น หากภาพใหม่ที่

เขามองเป็นในแง่บวก ก็จะเพิ่มความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับบิดามารดา แต่ถ้าหากเป็นไปในแง่ลบ ก็จะเกิดช่องว่างระหว่างวัย เด็กวัยรุ่นจะต่อต้าน ไม่ยอมรับนับถือปฏิบัติตามคำแนะนำซึ่งก็มีความคิดเห็นในเชิงค้านกับบิดามารดา

3. ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แบบแผนวัฒนธรรม ครอบครัว ในยุคที่ผู้ใหญ่ยังเป็นวัยรุ่นกับวัยรุ่นในปัจจุบัน มีความแตกต่างกัน ถ้าพ่อแม่ไม่ยอมรับชีวิตชีวิตวัยรุ่นของเด็กในโลกใหม่ สังคมใหม่ก็ย่อมทำให้เกิดจุดต่างในด้านความสัมพันธ์กับวัยรุ่นยุคใหม่

4. ผู้ใหญ่เอามาตรฐานของความคิด ความสามารถและประสบการณ์ ความรู้ของตนเป็นมาตรฐานคาดหวังจากการกระทำของวัยรุ่น คน 2 วัย ย่อมแตกต่างกันในความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ และยังมีความแตกต่างในแต่ละบุคคลที่เป็นเอกลักษณ์อีกด้วย หากคนแต่ละวัยไม่เข้าใจและไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ก็ย่อมเกิดข้อขัดแย้งระหว่างกันอย่างไม่ต้องสงสัย

5. บรรยากาศในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่น ไม่ว่าจะพ่อกับแม่ พ่อแม่กับพี่น้องๆ บรรยากาศเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัยโดยง่าย

6. สภาพความเป็นวัยรุ่น เช่น ถีอติ การรักอิสระ การท้าทายอำนาจ การชอบลองประสบการณ์ใหม่ๆ ความรักเพื่อนมากกว่ารักบิดามารดา ความสับสนทางอารมณ์และความคิด ลักษณะเหล่านี้บางทีก็เกินไปอย่างรุนแรงไร้เหตุผล ไม่คงเส้นคงว่า ผู้ใหญ่เองเกิดความเบื่อระอา เหลือออกเหลือทนกับลักษณะขอวัยรุ่นได้ง่ายๆเช่นกัน

นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร (44) กล่าวว่า สาเหตุของความขัดแย้งโดยทั่วไประหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น มีดังนี้

1. เกิดจากความแตกต่างในเรื่องเนื้อหาของประสบการณ์ วัยรุ่นในแต่ละยุคสมัยต่างก็มีความแตกต่างไปจากวัยรุ่นในสมัยพ่อแม่ของตน
2. เกิดจากการขาดคำจำกัดความที่แน่ชัดในการถอดอำนาจของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ถึงแม้พ่อแม่จะรับว่าลูกเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นแต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ยังใช้อำนาจที่ตนมีต่อพวกเขาเหมือนเช่นในวัยเด็ก
3. เกิดจากความแตกต่างทางจิตวิทยาและสังคมระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ ทางด้านจิตวิทยา วัยรุ่นถูกบรรยายว่าเป็นวัยแห่งอุดมการณ์ ในขณะที่ผู้ใหญ่ถูกมองว่าเป็นวัยแห่งความเป็นจริง ส่วนทางด้านสังคมก็มีความแตกต่างกันในบทบาทระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2) กล่าวว่าความขัดแย้งเกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อมีคนมากกว่าหนึ่งคนมาอยู่ร่วมกัน ครอบครัวที่ปกติจะมีวิธีแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม แต่ในครอบครัวที่มีปัญหาหนัก ไม่ยอมแก้ไขความขัดแย้งหรืออาจใช้วิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น

Schiemberg (63) ได้สรุปสาเหตุของความขัดแย้งโดยทั่วไประหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. เกิดจากความแตกต่างในเนื้อหาของประสบการณ์ วัยรุ่นในแต่ละยุคสมัยต่างก็มีความแตกต่างไปจากวัยรุ่นในสมัยพ่อแม่ของตน ประสบการณ์ของวัยรุ่นในแต่ละยุคที่แตกต่างกันนี้อาจนำมาซึ่งความแตกต่างทางการคาดหวังเกี่ยวกับคุณค่าหรือลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ควรปฏิบัติได้

2. เกิดจากการขาดคำจำกัดความที่แน่ชัดในการถอนอำนาจของพ่อแม่ที่ดีต่อเด็ก ถึงแม้พ่อแม่จะยอมรับว่าลูกเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นแล้ว แต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ยังใช้อำนาจที่ตนเองมีต่อพวกเขาเหมือนเช่นในวัยเด็ก เนื่องจากยังไม่มีระเบียบแบบแผนที่แน่ชัด กำหนดว่าวัยรุ่นเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่เมื่อไร

3. เกิดจากความแตกต่างทางจิตวิทยาและสังคม ระหว่างวัยรุ่นกับผู้ปกครองทางด้านจิตวิทยา วัยรุ่นถูกบรรยายว่าเป็นวัยแห่งอุดมการณ์ (Idealistic) ในขณะที่ผู้ใหญ่ถูกต้องมาเป็นวัยแห่งความจริง (Realistic) ที่สามารถทำอะไรที่คิดให้เป็นจริงได้มากกว่าการคิดฝัน ส่วนทางด้านสังคมก็มีความแตกต่างกันในบทบาทระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น เช่นพ่อแม่มีหน้าที่ควบคุมดูแลพัฒนาการของลูกในขณะที่เป็นเด็กและวัยรุ่น ในขณะที่วัยรุ่นก็ต้องการประสบการณ์ที่อิสระเพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลตามที่เขาต้องการ

อีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาบุตรวัยรุ่นคือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูวิธีการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้โดยง่าย เด็กที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาสูงเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจนเกินไป หรืออยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบวินัย อยู่ในกรอบตลอดเวลาจนไม่มีโอกาสเป็นของตัวเอง ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทำอะไรตามที่ตนเองต้องการได้ ซึ่งขัดกับธรรมชาติของเด็กวัยนี้เด็กก็จะแสดงอาการต่อต้านไม่เชื่อฟัง ทำทาบิดามารดาจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันได้ นอกจากนี้ความเป็นอิสระของวัยรุ่นที่มากขึ้นอาจกลายเป็นการสร้างการรับรู้แก่ผู้ปกครองและได้พยายามที่จะดึงเอาอำนาจการควบคุมกลับมา จึงกลายเป็นการเพิ่มลักษณะการเลี้ยงดูแบบเผด็จการและจุดนี้จึงเป็นการเริ่มต้นของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบิดามารดา ความขัดแย้งในครอบครัวนอกจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันแล้ว ปัญหาด้านการอบรมเลี้ยงดูอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่นการใช้ยาเสพติด ส่วนหนึ่งมักเกิดกับวัยรุ่นที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีบรรยากาศที่พ่อแม่เข้มงวดคาดหวังและออกคำสั่งกับลูกมากเกินไป (Authoritarian) หรือไม่เช่นนั้นก็ปล่อยปละละเลยทอดทิ้ง (Indifferent หรือ Neglectful) หรือตามใจมากเกินไป(81)

Gabarino และคณะ(82) ศึกษาปัจจัยในพ่อแม่ เด็กวัยรุ่นและลักษณะของครอบครัวที่ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและวัยรุ่น โดยการศึกษาในเด็กอายุ 10-16 ปี จาก 62 ครอบครัว ด้วยการไปเยี่ยมบ้านเพื่อสังเกต สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามร่วมกับการประเมิน

พัฒนาการด้านต่างๆในวัยรุ่น ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาและแบบประเมินปัญหาความเครียดในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูงต่อการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและวัยรุ่นเป็นครอบครัวที่มีลักษณะสับสน ครอบครัววุ่นวายรุนแรง ลงโทษเด็กรุนแรง ขาดการให้กำลังใจกันและพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัญหาพัฒนาการและจำนวนของปัญหาพฤติกรรม การเกิดปัญหาทางจิตใจเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆที่เกิดในครอบครัว ซึ่งทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและเด็ก

พฤติกรรมความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

กัลญา แก้วอินทร์(83) ได้สรุปพฤติกรรมความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาที่นำไปสู่ปัญหาความเครียดภายในครอบครัวของวัยรุ่น ซึ่งสามารถระบุได้ใน 5 หัวข้อ

1. ความขัดแย้งในด้านการใช้ชีวิตทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

1.1 การเลือกคบเพื่อนหรือการคบเพื่อนเพศตรงข้าม

1.2 การจำกัดเวลาของพ่อแม่ ในการออกไปเที่ยวนอกบ้าน เทียบกลางคืน

1.3 การอนุญาตให้ลูกวัยรุ่นสามารถไปเที่ยวสถานที่ต่างๆ การอนุญาตให้ทำ

กิจกรรมต่างๆ

1.4 เวลาในการกลับบ้านที่พ่อแม่กำหนด

1.5 อายุของวัยรุ่นที่พ่อแม่จะอนุญาตให้เริ่มทำกิจกรรมต่างๆ เช่นการขับรถ การมี

ส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ

1.6 การเลือกเสื้อผ้า ทรงผม ของลูกวัยรุ่น

2. ความขัดแย้งในเรื่องความรับผิดชอบ โดยทั่วไปพ่อแม่มักคาดหวังให้ลูกสามารถรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้และมักเกิดความขัดแย้งขึ้น

2.1 เรื่องการใช้จ่าย

2.2 งานบ้าน

2.3 การใส่ใจในการดูแลเรื่องเสื้อผ้า ห้างส่วนตัว

2.4 การใช้รถ การใช้โทรศัพท์ การใช้ของส่วนรวมในบ้าน

3. ความขัดแย้งในเรื่องการเรียน

3.1 เกรดและระดับการเรียน

3.2 ความสนใจ เอาใจใส่การเรียน การทำการบ้าน

3.3 เจนคติของลูกที่มีต่อโรงเรียนและครู

3.4 พฤติกรรมของลูกที่โรงเรียน

4. ความขัดแย้งในเรื่องความสัมพันธ์กับครอบครัว

4.1 เจนคติทั่วไปและระดับความเคารพที่วัยรุ่นแสดงกับพ่อแม่

- 4.2 การทะเลาะกับพี่น้อง
- 4.3 ความสัมพันธ์กับญาติที่อยู่ร่วมกันในบ้าน
5. ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและประเพณี
 - 5.1 การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า
 - 5.2 การใช้ภาษา คำพูดที่เหมาะสม
 - 5.3 ความซื่อสัตย์
 - 5.4 พฤติกรรมทางเพศ
 - 5.5 การเคารพเชื่อถือนอกกฎหมาย
 - 5.6 การแสดงบทบาทต่อในเรื่องศาสนา เช่นการไปวัด การเข้าโบสถ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

งานวิจัยในประเทศ

ลักษณ์ โมรากุล (5) ศึกษาลักษณะและลำดับความสำคัญของความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ในโรงเรียนพินิจโลกพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมปีที่ 1-6 จำนวน 540คน พบว่าวัยรุ่นกับพ่อแม่มากที่สุดในเรื่องการคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดี รองลงมาคือ เรื่องที่พ่อแม่ชอบย้าให้เอาอย่างคนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน ไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ ย้าให้ลูกทำดี ไม่ชอบให้ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศโดยเฉพาะในเวลากลางคืนและมักบ่นว่าหรือแสดงความไม่พอใจเมื่อผลการเรียนไม่ดี นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นที่มีพ่อแม่มีการศึกษต่างกัน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความขัดแย้งกับพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร (44) พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีความสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกดีกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางมีสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกดีกว่าวัยรุ่นตอนต้นและพบว่าวัยรุ่นเพศหญิงมีสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกดีกว่าวัยรุ่นเพศชาย และเมื่อแยกพิจารณาในวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลายพบว่า วัยรุ่นเพศหญิงมีสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกดีกว่าวัยรุ่นเพศชาย แต่ในวัยรุ่นตอนกลางนั้นวัยรุ่นเพศหญิงและวัยรุ่นเพศชายมีสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกไม่แตกต่างกัน และพบว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นเกิดจากพ่อแม่ใช้อำนาจบังคับบุตร โดยการบังคับจะเกิดกับวัยรุ่นตอนต้นมากกว่าวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนกลางมากกว่าวัยรุ่นตอนปลาย

สุวัฒนา วิบุรณศิริสรยุทธ์ และคณะ (84) ศึกษาความสัมพันธ์ของประชากร 3 วัยพบว่าในฐานะบุตร รู้สึกว่าอายุมีผลต่อปัญหาช่องว่างระหว่างวัย นั่นคือ ถ้าอายุของบิดาและบุตรยิ่งแตกต่างกันมากเท่าใดก็จะยิ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีมากขึ้นเท่านั้นและอุปสรรคอย่างหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน คืออายุของบุตรกับบิดามารดาที่ต่างกันมากๆอาจจะทำให้ความสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะ

เมื่อวัยต่างกันประสบการณ์และความต้องการก็ย่อมต่างกัน และจะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง และความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันด้วย ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบิดามารดากับบุตรได้

ทัศนีย์ ประสภกิตติคุณ (16) ศึกษาความขัดแย้งของวัยรุ่นที่มีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 จำนวน 638 คนและการศึกษาผลว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาได้แก่ การที่บิดามารดาชอบย่ำให้ตนเอาอย่างคนอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง การชอบยกเอาพี่น้องหรือเพื่อนบ้านขึ้นมาเป็นตัวอย่าง การกวัดจ้นเรื่องการคบเพื่อนและบิดามารดาชอบบ่นว่าลูกไม่เอาใจใส่เรื่องการเรียนรู้ มาเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ

วิทยา เกริกสกุลฉวี (13) ศึกษาวิธีการเผชิญความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนและเปรียบเทียบวิธีการเผชิญความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนก่อนและหลัง โดยการทำคำปรึกษาเป็นรายบุคคลและการให้คำปรึกษารอบครัว การศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 ปีการศึกษา 452 คน พบว่า วิธีเผชิญความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวที่นักเรียนใช้บ่อยที่สุด คือการยินยอม รองลงมา คือ การประนีประนอม การเจรจาต่อรอง การใช้อำนาจ และการหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาวิธีเผชิญความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว นักเรียนใช้วิธีการใช้อำนาจ การหลีกเลี่ยงตาม ส่วนการประนีประนอม และการเจรจาต่อรองเพิ่มขึ้น

ปิยะวดี สิงห์พันธ์ (17) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งและการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 277 คน พบว่าบิดามารดาที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนบุตรต่างกันมีลักษณะความสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นแตกต่างกัน โดยมารดาที่มีความสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นต่างกัน โดยมารดาที่มีความขัดแย้งกับบุตรวัยรุ่นสูงกว่าบิดา ด้านแนวทางป้องกันปัญหาความขัดแย้งกับบุตรวัยรุ่น บิดามารดาที่มีสถานภาพระดับการศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัวและจำนวนบุตรต่างกัน มีแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้งกับบุตรวัยรุ่นแตกต่างกัน ทั้งนี้บิดามารดาส่วนใหญ่เห็นว่าการยอมรับพฤติกรรมและความคิดและการให้ความรักความเข้าใจแก่บุตรวัยรุ่นจะเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งกับบุตรวัยรุ่น

วุฒินิ กมลภัทรากูร (31) ศึกษากรอบความเป็นส่วนตัว ความขัดแย้งและสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาวัยรุ่น 400 คน อายุระหว่าง 13-18 ปีกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมปีที่ 2 และมัธยมปีที่ 5 พบว่า ระดับความขัดแย้งที่เกิดกับบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น ในเรื่องความเป็นส่วนตัวพบว่า วันรุ่นเพศชายมีกรอบความเป็นส่วนตัวในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง เพศหญิงมีกรอบความเป็นส่วนตัวในเรื่องการคบเพื่อน การใช้เวลาว่างและใน

การประพาดิคนเรื่องส่วนตัวมากกว่าเพศชาย บิดามารดาจะให้ความเป็นส่วนตัวกับบุตรอายุ 17-18 ปี มากกว่าบุตรอายุ 13-14 ปี

อรพรรณ ปาลกะวงศ์ ณ.อยุธยา (85) ได้ศึกษาปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหา ความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างบิดามารดาและนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่4-6 จำนวน 1,174 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวอยู่ในระดับน้อย สาเหตุส่วนใหญ่ของปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนกับบิดามารดา ไม่สอดคล้องกันและนักเรียนต้องการอิสระ การแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวคืออธิบายถึงปัญหาความต้องการของตนและยอมรับปัญหา เพศและระดับชั้นเรียนมีปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

Furman and Buhrmester (17) ได้รวบรวมทฤษฎีและงานวิจัยต่างที่ผ่านมา นำมาสรุปเป็นภาพรวมของสัมพันธภาพระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ไว้ว่า ช่วงวัยรุ่นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูก จะเป็นไปได้ในลักษณะมีการสนับสนุนน้อยและมีข้อขัดแย้งมาก เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเป็นวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นตอนต้นจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่มากที่สุดและค่อยลดลงไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย ความขัดแย้งจะลดลงกลายเป็นการทอดไมตรีในที่สุด

Barbara N. Allison(54) ศึกษาความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับบิดามารดา ศึกษาวัยรุ่น 357 คน ชาย 165 คนหญิง 192 คน ที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมปีที่6- มัธยมศึกษาปีที่2 โดยใช้แบบสอบถามความขัดแย้ง Issues Checklist ของRobin AL.Foster ผลการศึกษาพบว่าลักษณะความขัดแย้งคือ ไม่ช่วยงานเล็กๆน้อยๆในบ้าน(85%) การทำความสะอาดบ้านให้เรียบร้อย (82%) ทำความสะอาดห้องนอน (80%) การดูแลข้าวของ(69%) การทำความสะอาดเสื้อผ้า(65%) ถียงพ่อแม่(58%) คุยโทรศัพท์นาน (64%) เวลาตื่นนอนและเวลาเข้านอน (53%และ48%)และการแต่งตัว (48%)

Block (85) ได้ศึกษาถึงความขัดแย้งระหว่างเด็กวัยรุ่นกับแม่ในสหรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาทั้งชายและหญิง จำนวน 528 คน ใช้เวลาศึกษา 5 ปี โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้นและทำให้เขาเกิดความไม่สบายใจ คับข้องใจ ไม่มีความสุขเท่าที่ควร ผลการศึกษาพบว่าลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมากมีอยู่ประมาณ 50 ประเด็นที่สำคัญเรียงตามลำดับเช่น แม่จู้จี้เกี่ยวกับมารยาทและนิสัยส่วนตัว ชอบยกเอาที่น้องมาเป็นตัวอย่าง ดูว่าเมื่อผลการเรียนไม่ดี การออกไปเที่ยวนอกบ้านในเวลากลางคืน การชี้แจงเรื่องการใช้จ่าย การใช้รถ ให้อินอาหารที่ไม่ชอบ แม่มักเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกวิชาเรียนหรือเลือกและประกอบอาชีพ แม่ชอบล้อเลียนเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ

Kimberly Renk และคณะ (86) ในการตรวจสอบความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง-บุตรวัยรุ่น แยกเป็น 3 กลุ่ม พ่อ-แม่-ลูกวัยรุ่น จำนวน 139 คน เสนอเป็น 3 หัวข้อเกี่ยวกับความขัดแย้งในความสัมพันธ์ของพวกเขา ผลที่ได้รับชี้ว่า ภายในสภาพแวดล้อมของเพศ และอายุ ลูกวัยรุ่นมีความต่างกันในเรื่องความขัดแย้งตามการบันทึกของพ่อและแม่พวกเขา เมื่อทำการบันทึกโดยพ่อและแม่ เรื่องความถี่ในความขัดแย้งของผู้ปกครอง-ลูกวัยรุ่น มีเรื่องความแตกต่างในเพศและอายุรวมอยู่ด้วย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน เรื่องที่ถูกเลือกโดยลูกวัยรุ่น และผู้ปกครองของพวกเขาไม่ได้ดีกว่าสำหรับลูกชายกับลูกสาว หรือสำหรับลูกวัยรุ่นของกลุ่มอายุโดยเฉพาะผลที่ได้รับเหล่านี้ถูกทดลองความสำคัญของการตรวจสอบเรื่องความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง-ลูกวัยรุ่น นอกจากความถี่ของมันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและความรุนแรง ขั้นตอนแรกในการทำความเข้าใจแรงขับเคลื่อนของแต่ละความขัดแย้ง ด้วยข้อมูลที่สมบูรณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง-ลูกวัยรุ่น, การเสริมด้วยวิชาทางการแพทย์สามารถอธิบายแต่ละความขัดแย้งได้อย่างพอเพียง

Lisa H. Jaycox and Rena L. Repetti(87) ได้ทดสอบ section ระหว่างความขัดแย้งในครอบครัวและการปรับเปลี่ยนจิตใจของเด็กในระดับ 4-5 จำนวน 72 คน ผู้ให้ข้อมูลหลายฝ่าย (ผู้ปกครอง, เด็ก และครู) ถูกประเมินความ ขัดแย้ง และความโกรธในสภาพสังคมที่บ้าน, ความบาดหมางกัน, อารมณ์ด้านลบในความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ปกครอง และการปรับเปลี่ยนเด็ก ในการทำงาน การปรับเปลี่ยนของเด็กมีความเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในครอบครัวอย่างเข้มข้นมากกว่าความบาดหมางกัน มีการเกิดร่วมกันระหว่างความขัดแย้งในครอบครัวและการไม่ปรองดองกันของเด็กผู้หญิงอย่างเข้มข้น ยิ่งกว่านั้น มีการเกิดร่วมกันระหว่างสภาพโดยทั่วไปของความขัดแย้งที่บ้าน และการไม่ปรองดองกันเป็นอิสระจากความโกรธ และการบาดหมางกันในความสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์กันระหว่าง ผู้ปกครอง-ลูก ระหว่างการศึกษาเกี่ยวกับผลของความขัดแย้งซึ่งกันและกันที่บ้าน มันเห็นได้ชัดถึงความสำคัญของความโกรธ และความก้าวร้าว การค้นพบเสนอนักวิจัยต้องแยกความแตกต่างกันระหว่างสภาพโดยทั่วไปของความขัดแย้งในครอบครัว และการบาดหมางระหว่างกัน